

POLICIJSKI VODIČ

Pripremili:
Profesori sa Policijske akademije

Danilovgrad 2015.

Izdavač:
Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore i
Policijska akademija

Grafički dizajn, priprema i štampa:
Art Grafika, Podgorica

Tiraž: 1200

Godina izdanja:
decembar 2015.

Štampu publikacije je pomogla Misija OEBS-a u Crnoj Gori. Mišljenja i stavovi iznijeti u ovom izvještaju su stavovi autora i ne moraju nužno odražavati stavove Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	12
UVOD	13
I ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA	
1.1. Kodeks policijske etike	15
1.2. Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka	19
II POJAM I VRSTE POLICIJSKIH POSLOVA	
2. Policijski poslovi	23
2.1. Državni i međunarodni standardi policijskog postupanja	23
2.2. Pravo na pritužbu	24
III POLICIJSKA OVLAŠĆENJA I DUŽNOSTI	
3. Policijska ovlašćenja na osnovu Zakona o unutrašnjim poslovima	25
3.1. Policijska ovlašćenja na osnovu Zakonika o krivičnom postupku	25
3.2. Uslovi za primjenu policijskih ovlašćenja	27
3.3. Omogućavanje medicinske pomoći	27
3.4. Princip srazmjernosti	28
3.5. Legitimisanje i predstavljanje	28
3.6. Primjena policijskih ovlašćenja prema maloljetnicima	29
3.7. Primjena policijskih ovlašćenja prema licu sa imunitetom	30
3.8. Primjena policijskih ovlašćenja prema vojnim licima	30
3.9. Službeno oružje i sredstva prinude	30
3.10. Dužnost vršenja poslova	30

IV NAČINI I USLOVI ZA PRIMJENU POLICIJSKIH OVLAŠĆENJA

4.1. Zaprimanje krivične i prekršajne prijave	31
4.2. Uslovi za provjeru identiteta lica	34
4.2.1. Način utvrđivanja identiteta lica	35
4.2.2. Utvrđivanje istovjetnosti predmeta	36
4.3. Pozivanje lica	37
4.3.1. Vrijeme u kojem se lice može pozvati	38
4.3.2. Posebni slučajevi pozivanja	39
4.4. Privođenje	39
4.4.1. Lica na koja se ne primjenjuju odredbe o privođenju	40
4.4.2. Prava lica koje se privodi	40
4.5. Davanje upozorenja i izdavanje naređenja	41
4.5.1. Davanje upozorenja	41
4.5.2. Izdavanje naređenja	41
4.5.3. Način davanja upozorenja i izdavanja naređenja	42
4.6. Upotreba tuđeg saobraćajnog sredstva ili sredstva veze	42
4.6.1. Uslovi upotrebe i prava vlasnika	42
4.7. Upotreba sredstava prinude	44
4.7.1. Vrste sredstava prinude i uslovi za upotrebu	44
4.7.2. Upotreba sredstava prinude prema grupi lica	45
4.7.3. Izvještavanje, kontrola i odgovornost u vezi sa upotrebom sredstava prinude	46
4.7.4. Pravna pomoć u vezi sa upotrebom sredstava prinude	46
4.7.5. Fizička snaga	46
4.7.6. Ručni sprej	47
4.7.7. Službena palica	47
4.7.8. Sredstva za vezivanje	48

4.7.9. Sredstva za zaprječavanje	49
4.7.10 Hemijska sredstva	51
4.8. Vatreno oružje	51
4.8.1. Zaštita života ljudi	52
4.8.2. Sprječavanje bjekstva lica zatečenog u izvršenju krivičnog djela	52
4.8.3. Sprječavanje bjekstva lica zakonito lišenog slobode ili za koje je izdata takva naredba.....	53
4.8.4. Odbijanje neposrednog napada na policijskog službenika	53
4.8.5. Odbijanje napada na objekat ili lice koje se obezbeđuje	54
4.8.6. Upozorenje prije upotrebe vatrenog oružja	54
4.8.7. Posebno ograničenje upotrebe vatrenog oružja ...	55
4.8.8. Upotreba vatrenog oružja kad je vozilo u pokretu...	56
4.8.9. Upotreba vatrenog oružja u gonjenju plovnog objekta	56
4.8.10. Upotreba vatrenog oružja prema životinjama	57
4.9. Lišenje slobode	58
4.9.1. Lišenje slobode od strane policije	58
4.9.2. Lišenje slobode lica zatečenog u izvršenju krivičnog djela	60
4.9.3. Lišenje slobode lica na osnovu Zakona o prekršajima	60
4.9.4. Lišavanje slobode učinioca prekršaja od strane policije	61
4.9.5. Lišavanje slobode vozača i instruktora vožnje	61
4.9.6. Oduzimanje i zadržavanje putne isprave	62
4.9.7. Imunitet kao ograničenje u primjeni ovlašćenja lišenja slobode.....	62
4.10. Prikupljanje obavještenja od građana	66

4.11. Privremeno ograničenje kretanja određenih lica na određenom prostoru	67
4.12. Zaustavljanje i pregled lica i predmeta	68
4.13. Pregled vozila, putnika i prtljaga	69
4.14. Potraga za licima i stvarima	71
4.14.1. Raspisivanje potjernice i objave	75
4.15. Pregled određenih objekata i prostorija državnih organa, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika i uvid u njihovu dokumentaciju	75
4.16. Zadržavanje na mjestu izvršenja krivičnog djela	76
4.16.1. Upućivanje lica tužiocu	77
4.17. Zadržavanje prilikom vršenja granične provjere lica	77

V RADNJE DOKAZIVANJA

5. Pretresanje stana, stvari i lica	79
5.1. Razlozi za pretresanje stana, drugih prostorija, pokretnih stvari i lica	79
5.1.1. Usmeni zahtjev za donošenje naredbe	79
5.1.2. Pretresanje po naredbi suda	80
5.1.3. Pravila pretresanja	81
5.2. Uputstva za obavljanje pretresa objekata	82
5.2.1. Upozorenja	82
5.2.2. Prije ulaska na mjesto događaja	83
5.2.3. Uputstva za obavljanje pretresa vozila	83
5.2.4. Bezbjednosne mjere	83
5.2.5. Podaci koje treba evidentirati	83
5.2.6. Oprema	84
5.3. Oduzimanje drugih predmeta po osnovu naredbe o pretresanju	84
5.3.1. Privremeno oduzeti predmeti	85
5.3.2. Ulazak u tuđi stan bez naredbe i pretresanje	86
5.4. Vršenje uviđaja i određivanje vještačenja	89

**VI KRIVIČNA DJELA KOJA SU POVEZANA SA
PRIMJENOM POLICIJSKIH OVLAŠĆENJA**

6.1. Povreda prava upotrebe jezika i pisma.....	91
6.2. Povreda ravnopravnosti	91
6.3. Povreda slobode izražavanja nacionalne ili etničke pripadnosti	92
6.4. Povreda slobode ispovijedanja vjere i vršenja vjerskih obreda	92
6.5. Protivpravno lišenje slobode	93
6.6. Iznudivanje iskaza	93
6.7. Zlostavljanje	94
6.8. Mučenje	94
6.9. Narušavanje nepovredivosti stana	94
6.10. Protivzakonito pretresanje	95
6.11. Neovlašćeno otkrivanje tajne	95
6.12. Povreda tajnosti pisma i drugih pošiljki	95
6.13. Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje	96
6.14. Neovlašćeno fotografisanje	96
6.15. Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka	96
6.16. Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	97
6.17. Isključenje postojanja krivičnih djela	97
6.18. Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva....	98
6.19. Povreda slobode govora i javnog istupanja	98
6.20. Sprječavanje javnog skupa	98
6.21. Lažno predstavljanje	99
6.22. Samovlašće	99
6.23. Neprijavljivanje pripremanja krivičnog djela	99
6.24. Lažno prijavljivanje	100
6.25. Neprijavljivanje krivičnog djela i učinioca	101

6.26. Neizvršenje sudske odluke	101
6.27. Zloupotreba službenog položaja	102
6.28. Nesavjestan rad u službi	102
6.29. Protivzakonita naplata i isplata	103
6.30. Prevara u službi	103
6.31. Pronevjera	103
6.32. Posluga	104
6.33. Sitna prevara u službi, pronevjera i posluga	104
6.34. Protivzakoniti uticaj	104
6.35. Navođenje na protivzakoniti uticaj	105
6.36. Primanje mita	106
6.37. Davanje mita	107

VII NASILJE U PORODICI ILI U PORODIČNOJ ZAJEDNICI

7.1. Postupak službenika policije	110
7.2. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici	111
7.2.1. Dužnost prijavljivanja nasilja	111
7.2.2. Obezbjedenje žrtve	112
7.3. Zaštitne mjere	112
7.3.1. Svrha zaštitnih mjera	112
7.3.2. Vrste zaštitnih mjera	112
7.3.3. Podnosioci zahtjeva	112
7.3.4. Naredba	113
7.3.5. Obaveznost postupanja po zaštitnoj mjeri	114
7.3.6. Izvršenje rješenja	114
7.3.7. Odgovornost za nepostupanje po naredbi	114

VIII PROCEDURE NA LICU MJESTA DOGAĐAJA

8. Opšta uputstva	115
8.1. Lice mjesta	115
8.1.1. Obezbjedenje lica mjesta	115
8.1.2. Procedure na mjestu događaja	115
8.1.3. Obezbjedenje predmeta i tragova	117

8.1.4. Odgovori na pitanja	117
8.1.5. Procedure vezano za zdravstveno stanje žrtve ...	118
8.1.6. Zatečene osobe na mjestu događaja	119
8.1.7. Obavješćavanje dežurne službe	119
8.2. Procedure o saobraćajnim nezgodama	120
8.2.1. Saobraćajne nezgode sa težim posljedicama (velika materijalna šteta, povreda i/ili smrt jednog ili više lica)	120
8.2.2. Saobraćajne nezgode sa manjom materijalnom štetom	121
8.2.3. Mjesto saobraćajne nezgode	122
8.2.4. Materijalni tragovi	123
8.3. Procedure koje treba sprovesti ako se u vozilu nađe eksplozivno sredstvo	123
8.4. Procedure kod slučajeva saznanja da je u toku provala ili razbojništvo	123
8.5. Postupci u slučaju upotrebe vatrenog oružja	124
8.5.1. Radnje u slučajevima upotrebe vatrenog oružja ...	124
8.6. Posebne radnje u slučajevima silovanja	126
8.7. Posebne procedure kod smrtnih slučajeva	126
8.7.1. Smrtni slučajevi mimo medicinskog nadzora	126
8.7.2. Podaci koje treba zabilježiti	127
8.8. Prijava smrtnog slučaja	127
8.8.1. Prestanak disanja	127
8.8.2. Nepostojanje srčane aktivnosti	127
8.8.3. Aktivnosti centralnog nervnog sistema	128
8.8.4. Opšte promjene na licu koje umire	128
8.9. Posebne radnje u slučajevima samoubistva	129
8.10. Podaci o klasifikaciji smrti	129
8.10.1. Smrt pod nadzorom	129
8.10.2. Smrt bez nadzora	129
8.10.3. Vrste smrti	129

8.11. Droge	130
8.11.1. Mjere bezbjednosti	130
8.11.2. Postupak u slučaju pronalaska ilegalnih labaratorija	130
8.11.3. Potraga za dokazima i druge radnje	131
8.11.4. Postupak sa osumnjičenima	131
8.11.5. Pokazatelji korišćenja droge	132
8.11.6. Simptomi trenutne upotrebe narkotika	132
8.12. Slučajevi požara	132
8.12.1. Upozorenja za bezbjednost kod gašenja požara...	132
8.12.2. Zabilješke i radnje	133
8.12.3. Uzrok požara	133
8.12.4. Tragovi	133

IX GRANIČNA KONTROLA I STRANCI

9. 1. Zakon o graničnoj kontroli.....	135
9.1.1. Granična kontrola	135
9.1.2. Prelazak državne granice	135
9.1.3. Prelazak državne granice van graničnog prelaza...	135
9.1.4. Ovlašćenja policije u vršenju poslova nadzora... državne granice	136
9.1.5. Provjera lica	136
9.1.6. Provjera saobraćajnog sredstva	137
9.1.7. Odstupanje od režima granične provjere	138
9.1.8. Minimalna granična provjera	138
9.1.9. Detaljna granična provjera	139
9.1.10. Detaljna granična provjera prilikom ulaska u Crnu Goru	139
9.1.11. Detaljna granična provjera prilikom izlaska iz Crne Gore	140
9.1.12. Stavljanje otiska štamбилja	140
9.1.13. Izuzetak od obaveze stavljanja otiska štamбилja	141
9.1.14. Posebna pravila graničnih provjera određenih kategorija lica	142

9.1.14.1. Granična provjera lica sa diplomatskim statusom...	142
9.1.14.2. Granična provjera maloljetnog lica	142
9.1.15. Izdavanje odobrenja za kretanje člana posade koji nema vizu	143
9.2. Zakon o strancima	143
9.2.1. Zabrana ulaska stranaca	143
9.2.2. Zabrana izlaska stranaca	144
9.2.3. Ulazak, kretanje i boravak stranaca	145
9.2.4. Ulazak stranca sa više državljanstava	145
9.2.5. Vize i vizni režim	145
9.2.6. Nadležnost za izdavanje viza	146
9.2.7. Boravak stranaca	146
9.2.8. Razlozi za otkaz boravka do 90 dana	146
9.2.9. Odlučivanje o otkazu boravka do 90 dana	147
9.2.10. Privremeni boravak	147
9.2.11. Rok važenja	148
9.2.12. Privremeni boravak radi rada	148
9.2.13. Pravo na stalni boravak	148
9.2.14. Prava stranca sa odobrenim stalnim boravkom	149
9.2.15. Podnošenje prijave i odjave boravka	149
9.2.16. Podnošenje prijave i odjave davaoca smještaja	150
9.2.17. Rok za napuštanje Crne Gore	150
9.2.18. Sprovođenje prinudnog udaljenja	150
9.3. Zakon o azilu	150
9.4. Zakon o putnim ispravama	151
9.4.1. Vrste putnih isprava	151
9.4.2. Zabrane u vezi putne isprave	151

SKRAĆENICE

ZKP - Zakonik o krivičnom postupku

KZ - Krivični zakonik

ZUP - Zakon o unutrašnjim poslovima

Pravilnik - Pravilnik o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova

ZOBS - Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima

ZP - Zakon o prekršajima

JRM - Zakon o javnom redu i miru

UVOD

Poštovane kolege,

pred vama se nalazi priručnik namijenjen vašem svakodnevnom radu, u kojem smo dali sažet prikaz zakonskih normi sadržanih u nizu zakona kojima su utvrđena prava i obaveze koje imate u obavljanju policijskih poslova, kako sa ograničenjima tako i sa značajnim ovlaštenjima koje imate u obavljanju konkretnih policijskih poslova i primjeni policijskih ovlaštenja.

Dali smo mu naziv “Policijski vodič” jer je njegova prevashodna namjena bila da vam posluži kao podsjetnik u radu i da vam olakša postupanje u raznim nepredviđenim, ali i onim drugim, svakodnevnim, situacijama u kojima se možete naći prilikom obavljanja svojih poslova i zadataka.

Dakle, kao autori ovog priručnika, nijesmo imali namjeru da vas ponovo edukujemo ili tjeramo da učite zakonske norme napamet, već isključivo da nadograđujete postojeća znanja i da korišćenjem “Policijskog vodiča” na licu mjesta provjerite ispravnost donijetih odluka, odnosno da odluke lakše donosite, ukoliko imate kakvih nedoumica. Na ovaj način doprinosi se jačanju vašeg samopouzdanja prilikom primjene zakonskih normi u svakoj konkretnoj situaciji a i veće sigurnosti u pogledu, nesumnjivo važne, ocjene da je određeni policijski posao izvršen u skladu sa zakonom. Takođe, cilj nam je bio da se na nivou Crne Gore u svim organizacionim jedinicama Uprave policije

obezbijedi jednoobrazno postupanje svih policijskih službenika i da se, generalno posmatrano, na taj način kvalitet policijskog rada i postupanja podigne na jedan viši nivo, čime bi se u značajnoj mjeri dao doprinos borbi protiv svih oblika kriminala, jačanju vladavine prava, kao i postizanju što većeg povjerenja javnosti u rad policije.

U Vodiču su objedinjeni djelovi slijedećih zakona: Zakona o unutrašnjim poslovima, Zakonika o krivičnom postupku, Krivičnog zakonika, Zakona o prekršajima, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, Zakona o bezbjednosti saobraćaja, Zakona o oružju, Zakona o ličnoj karti, Zakona o putnim ispravama, Zakona o graničnoj kontroli i Zakona o strancima.

Konačno, smatramo da je ideja kojom smo se vodili prilikom realizacije ovog projekta afirmativna i vrlo inspirativna.

Međutim, ipak će se kroz upotrebu "Policijskog vodiča" u praksi najbolje moći izreći sud o opravdanosti njegove izrade i o kvalitetu samog teksta koji vam nudimo kao podsjetnik za vaš rad.

I ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

1.1.KODEKS POLICIJSKE ETIKE

Postupanje

Član 4

U vršenju policijskih poslova i primjeni ovlašćenja policijski službenik dužan je da poštuje dostojanstvo, ugled i čast svakog lica prema kojem primjenjuje ovlašćenja.

Nediskriminacija

Član 5

U vršenju policijskih poslova policijski službenik ne smije dovoditi u povlašćeni, odnosno neravnopravan položaj lice u ostvarivanju njegovih prava i obaveza, po osnovu rase, boje kože, nacionalne pripadnosti, društvenog ili etničkog porijekla, veze sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, zdravstvenog stanja, invaliditeta, starosne dobi, imovnog stanja, bračnog ili porodičnog stanja, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji ili po osnovu bilo kojeg drugog ličnog svojstva.

Zaštita ugleda

Član 6

Policijski službenik je dužan da policijske poslove vrši na način da ne umani svoj ugled i ugled Policije u cjelini, poštuje dobre običaje i slijedi etička načela u dosljednom sprovođenju zakona.

U komunikaciji sa građanima, državnim organima, nevladinim organizacijama i drugim institucijama,

policijski službenik je principijelan, dosljedan, odlučan, istrajan, pravedan, stručan, pristojan i korektan. Prilikom vršenja privatnih poslova policijski službenik ne smije koristiti službenu legitimaciju i službeni položaj koji ima u Policiji.

Profesionalizam

Član 7

Policijski službenik je dužan da, na način i pod uslovima utvrđenim zakonom, preduzme nužne radnje za zaštitu života ljudi i kad mu je u vršenju tih poslova ugrožen život.

Policijski službenik je dužan da i kad nije na dužnosti, samoinicijativno pruža pomoć svakom licu koje se nalazi u opasnosti, sprečava ili suzbija radnje koje mogu da naruše javni red i mir ili da ugroze život ljudi, teritorijalni integritet i imovinu države i Ustavom utvrđen poredak.

U okviru poslova svog radnog mjesta, policijski službenik, preduzima sve mjere i aktivnosti koje omogućavaju licima da nesmetano i efikasno ostvare svoja prava.

Postupanje sa informacijama

Član 8

Prilikom vršenja privatnih poslova policijski službenik ne smije koristiti službene informacije do kojih je došao u vršenju policijskih poslova.

Ponašanje u javnim nastupima

Član 9

Policijski službenik je dužan da u svim oblicima javnih nastupa i djelovanja u kojima predstavlja Policiju, iznosi stavove Policije, u skladu sa propisima, ovlašćenjima, stručnim znanjem i ovim kodeksom.

Prilikom iznošenja stavova Policije i ličnih stavova policijski službenik je dužan da čuva ugled Policije i lični ugled.

U javnim nastupima u kojima ne predstavlja Policiju, policijski službenik ne smije iznositi podatke iz djelokruga Policije ili poslova svog radnog mjesta, koji bi mogli narušiti ugled Policije i povjerenje građana u rad Policije.

Odbijanje poklona

Član 12

Policijski službenik prilikom vršenja policijskih poslova ne smije primati poklone, osim u slučajevima propisanim zakonom, o čemu je dužan da obavijesti pretpostavljenog starješinu.

Ukoliko je policijskom službeniku za vršenje poslova ponuđen poklon, povlastica ili druga korist dužan je da:

- odbije poklon, povlasticu ili drugu korist;
- identifikuje, po mogućnosti, lice koje mu je ponudilo poklon, povlasticu ili drugu korist;
- odmah prijavi pretpostavljenom starješini ponudu poklona, povlastice ili druge koristi;
- sačini službenu zabilješku o učinjenoj ponudi poklona, povlastice ili druge koristi.

Politička neutralnost

Član 13

Policijski službenik dužan je da se pridržava zabrana i ograničenja političkog organizovanja i djelovanja, u skladu sa zakonom.

Međusobni odnosi

Član 14

Odnosi između policijskih službenika zasnivaju se na međusobnom poštovanju, uzajamnom i solidarnom

pomaganju, kolegijalnosti, toleranciji, iskrenosti, međusobnom povjerenju i dostojanstvu, dobronamjernoj kritici i dobroj komunikaciji.

Zaštita imovine i sredstava

Član 15

Policijski službenik treba da se kao dobar domaćin, stara o upravljanju i korišćenju materijalnih i finansijskih sredstava koja su mu povjerena u vršenju poslova, kao i sprečavanju njihovog nezakonitog korišćenja.

Policijski službenik treba da se stara o preduzimanju propisanih mjera zaštite materijalnih i finansijskih sredstava koja su mu povjerena u vršenju poslova i kao i otklanjanju mogućnosti nastanka materijalne štete u Policiji.

Prijavljivanje neetičkih zahtjeva

Član 17

Policijski službenik je dužan da neposrednom rukovodiocu, odnosno starješini Policije, prijavi povredu ovog kodeksa od strane drugih policijskih službenika.

Ukoliko policijski službenik smatra da se od njega zahtijeva da postupa na način koji je suprotan ovom kodeksu, dužan je da o tome obavijesti neposrednog rukovodioca, odnosno starješinu Policije.

Povreda Kodeksa policijske etike

Član 18

Policijski službenici su disciplinski odgovorni za povredu ovog kodeksa, u skladu sa zakonom.

1.2. KONVENCIJA PROTIV MUČENJA I DRUGIH SVIREPIH, NEHUMANIH ILI PONIŽAVAJUĆIH KAZNI ILI POSTUPAKA

Države članice ove Konvencije, smatrajući da, u skladu sa principima proklamovanim u Povelji Ujedinjenih nacija, priznavanje jednakih i neotuđivih prava svim članovima ljudske zajednice predstavlja osnovu slobode, pravednosti i mira u svijetu, priznajući da ta prava proizilaze iz dostojanstva koje je neodvojivo od ljudske ličnosti, smatrajući da države, u skladu sa Poveljom, a naročito sa njenim članom 55 treba da podstiču opšte i stvarno poštovanje prava čovjeka i osnovnih sloboda, vodeći računa o članu 5 Opšte deklaracije o pravima čovjeka i o članu 7 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji propisuju da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili svirepim, nehumanim ili ponižavajućim kaznama ili postupcima, vodeći računa takođe o Deklaraciji o zaštiti svih lica od mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, koju je Generalna Skupština usvojila 9. decembra 1975. godine, želeći da povećaju efikasnost borbe protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka u svijetu, sporazumjele su se o sljedećem:

PRVI DIO

Član 1

1. Po ovoj Konvenciji, izraz “mučenje” označava svaki čin kojim se nekom licu namjerno nanose velike patnje, fizičke ili duševne, sa ciljem da se od njega ili od nekog trećeg lica dobiju obavještenja ili priznanja, da se kazni za neko djelo koje je ono ili neko treće lice počinilo, ili

se sumnja da ga je počinilo, da se uplaši ili da se na njega izvrši pritisak, ili da se neko treće lice uplaši i na njega izvrši pritisak, ili iz bilo koje druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kad takav bol ili takve patnje nanosi službeno lice ili neko lice koje djeluje po službenoj dužnosti ili na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica. Taj izraz ne odnosi se na bol i na patnje koje proizilaze isključivo iz zakonitih kazni, neodvojivi su od njih ili njima izazvani.

2. Ovaj član ne zadire u bilo koji međunarodni instrument ili bilo koji nacionalni zakon koji sadrži ili može sadržati odredbe šireg značaja.

Član 2

1. Sve države članice preduzimaju djelotvorne zakonske, administrativne, sudske i druge mjere radi sprječavanja mučenja na čitavoj teritoriji pod njihovom nadležnošću.

2. Kao opravdanje za mučenje ne može se navoditi nikakva izuzetna okolnost, bez obzira da li se radi o ratnom stanju, prijetnji ratom, unutrašnjoj političkoj nestabilnosti ili bilo kom drugom vanrednom stanju.

3. Naređenje pretpostavljenog ili javnih vlasti ne može se navoditi kao opravdanje za mučenje.

Član 3

1. Nijedna država članica neće protjerati, istjerati niti izručiti neko lice drugoj državi ako postoje ozbiljni razlozi da se posumnja da može biti podvrgnuto mučenju.

2. Da bi utvrdili postojanje takvih razloga, nadležne vlasti će uzeti u obzir sve relevantne okolnosti, uključujući, eventualno, postojanje niza sistemskih, ozbiljnih, očiglednih ili masovnih povreda prava čovjeka u toj državi.

Član 4

1. Svaka država članica nastojaće da se prema njenom krivičnom pravu sva akta mučenje smatraju krivičnim djelima. Isto važi i za pokušaj sprovođenja mučenja i za sve druge postupke bilo kog lica koje predstavljaju saučesništvo ili sudjelovanje u nekom činu mučenja.
2. Sve države članice predviđće za te prestupe odgovarajuće kazne, u skladu sa težinom prestupa.

Član 5

1. Svaka država članica preduzima potrebne mjere da bi utvrdila svoju nadležnost u vezi s prestupima predviđenim članom 4, u slijedećim slučajevima:
 - a) ako je krivično djelo izvršeno na bilo kom dijelu teritorije koji potpada pod nadležnost te države, ili u avionu ili brodu registrovanom u toj državi;
 - b) kad je pretpostavljeni počinilac tog djela državljanin dotične države;
 - c) kad je žrtva državljanin dotične države i kad ta država to smatra shodnim.
2. Sve države potpisnice preduzimaju takođe mjere potrebne za uspostavljanje svoje nadležnosti u vezi ovih prestupa u slučaju kad se pretpostavljeni počinilac nalazi na bilo kom dijelu teritorije koji potpada pod njihovu nadležnost i kada ga ne izručuju u skladu sa članom 8, nekoj od država naznačenih u stavu 1 ovog člana.
3. Ova Konvencija ne potire nikakvu kaznenu nadležnost koja je u skladu sa nacionalnim zakonima.

II POJAM I VRSTE POLICIJSKIH POSLOVA**2. Policijski poslovi****Član 10 ZUP- a**

Policijski poslovi su:

1. zaštita bezbjednosti građana i Ustavom utvrđenih sloboda i prava;
2. zaštita imovine;
3. sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja;
4. pronalaženje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim organima;
5. održavanje javnog reda i mira;
6. obezbjeđivanje javnih okupljanja građana visokog bezbjednosnog rizika;
7. obezbjeđivanje određenih ličnosti, objekata i prostora
8. inspekcijski nadzor i kontrola bezbjednosti u saobraćaju;
9. granična kontrola;
10. kontrola kretanja i boravka stranaca;
11. obezbjeđenje uslova za izvršenje zadržavanja lica i
12. drugi poslovi propisani zakonom.

2.1. Državni i međunarodni standardi policijskog postupanja**Član 14 ZUP-a**

Policijski službenici postupaju u skladu sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima.

Policijski službenici se pridržavaju standarda policijskog postupanja, a naročito onih koji proizilaze iz obaveza utvrđenih međunarodnim aktima, a odnose

se na dužnost služenja ljudima, poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti, ostvarivanje ljudskih prava, nediskriminaciju pri izvršavanju policijskih zadataka, ograničenost i uzdržanost u upotrebi sredstava prinude, zabranu mučenja i primjene nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pružanje pomoći nastradalim licima, obavezu zaštite tajnih i ličnih podataka, obavezu odbijanja nezakonitih naređenja i suprotstavljanje svakom obliku korupcije.

2.2. Pravo na pritužbu

Član 16 ZUP-a

Fizičko i pravno lice ima pravo da podnese pritužbu na rad policijskog službenika kad smatra da je policijski službenik u vršenju policijskih poslova povrijedio neko njegovo pravo ili mu nanio štetu, u roku od šest mjeseci od dana kada je nastala šteta, odnosno povrijeđeno neko njegovo pravo ili sloboda.

Policija je dužna da podnosiocu pritužbe dostavi pisani odgovor u roku od 30 dana od dana prijema pritužbe.

Podnosiocu pritužbe omogućiće se učešće u postupku provjere i utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa pritužbom.

Ukoliko podnositelj pritužbe nije zadovoljan odgovorom Uprave policije ili ne dobije odgovor u roku od 30 dana, podnositelj pritužbe se može obratiti Ministarstvu, u roku od 15 dana od dana prijema odgovora, odnosno istekom tog roka.

III POLICIJSKA OVLAŠĆENJA I DUŽNOSTI**3. Policijska ovlašćenja koja su propisana u Zakonu
o unutrašnjim poslovima****Član 23 ZUP-a**

Policijski službenik ovlašten je da:

1. prikuplja i obrađuje lične i druge podatke;
2. utvrđuje identitet lica i istovjetnost predmeta;
3. vrši pozivanje;
4. vrši privođenje;
5. privremeno ograničava slobodu kretanja;
6. daje upozorenja i izdaje naređenja;
7. upotrebljava tuđe saobraćajno sredstvo ili sredstva veze;
8. privremeno oduzima predmete;
9. zaustavlja i pregleda lica i predmete;
10. izvrši javno obećavanje nagrade;
11. snima na javnom mjestu;
12. izvrši policijsko opažanje, odnosno opservira;
13. upotrebljava sredstva prinude;
14. sprovodi specijalne policijske radnje.

**3.1. Policijska ovlašćenja koja su propisana u
Zakoniku o krivičnom postupku**

**Na osnovu Zakonika o krivičnom postupku policija
je ovlašćena da:**

(čl. 257. i 257a ZKP-a)

1. traži obavještenja od građana,
2. primijeni poligrafsko testiranje,
3. izvrši analiziranje glasa,
4. izvrši antiteroristički pregled,
5. ograniči kretanje određenih lica na određenom prostoru za potrebno vrijeme,
6. javno raspiše nagradu u cilju prikupljanja obavještenja,

7. preduzme potrebne mjere u cilju pronalaženja lica,
8. od operatera komunikacijskih usluga zatražiti dostavljanje podataka o elektronskom komunikacijskom saobraćaju,
9. izvrši potreban pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljaga,
10. preduzme potrebne mjere u vezi sa utvrđivanjem identiteta lica i istovjetnosti predmeta
11. uzme uzorak za DNK analizu,
12. raspiše potragu za licima i stvarima za kojima se traga,
13. pregleda određene objekte i prostorije državnih organa, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika u prisustvu odgovornog lica, ostvari uvid u njihovu dokumentaciju i po potrebi je oduzme,
14. Prilikom uviđaja za krivično djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja za koje postoje osnovi sumnje da je prouzrokovalo teške posljedice ili da je izvršeno sa umišljajem, policija može od osumnjičenog privremeno, a najduže do tri dana, oduzeti vozačku dozvolu, **(čl. 258. ZKP)**
15. uputi ili zadrži lice na mjestu izvršenja krivičnog djela
16. fotografiše osumnjičenog i uzme otiske njegovih prstiju
17. ako je potrebno da se utvrdi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, policija može uzimati otiske prstiju od lica za koja postoji vjerovatnoća da su mogla doći u dodir s tim predmetima,
18. privremeno oduzme predmete **(čl. 263. st.1. ZKP)**,
19. izvrši uviđaj i odredi potrebna vještačenja **(čl. 263. st. 3. ZKP)**,
20. liši slobode lica **(čl. 264. st. 1. ZKP)**,
21. da bez naredbe suda uđe u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvrši pretresanje stana **(čl. 83. st. 1. ZKP)**,
22. izvrši pretresanje lica **(čl. 83. st. 5. ZKP)**,
23. izvrši pretresanje prevoznih sredstava, putnika i prtljaga i drugih pokretnih stvari **(čl. 83. st.6. ZKP)**.

3.2. Uslovi za primjenu policijskih ovlaštenja

(Član 24 ZUP-a)

Policijska ovlaštenja primjenjuju policijski službenici.

Policijska ovlaštenja se mogu primijeniti samo ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njihovu primjenu.

Policijski službenik je dužan da procijeni ispunjenost zakonskih uslova i odgovoran je za tu procjenu.

Policijski službenik primjenjuje policijska ovlaštenja po:

- 1) nalogu suda ili državnog tužioca;
- 2) naređenju nadređenog službenika, u skladu sa ovim zakonom;
- 3) sopstvenoj inicijativi, ako nadređeni službenik nije prisutan, a razlozi hitnosti zahtijevaju postupanje bez odlaganja.

Lice prema kome se primjenjuje policijsko ovlaštenje ima pravo da bude upoznato sa razlozima za preduzimanje policijskog ovlaštenja, da ukaže na okolnosti koje smatra bitnim u vezi sa tim, da bude upoznato sa identitetom policijskog službenika i da traži prisustvo lica koje uživa njegovo povjerenje, kad to okolnosti omogućavaju i ako se time ne ugrožava izvršenje policijskog zadatka.

3.3. Omogućavanje medicinske pomoći

Član 25 ZUP-a

Policijski službenik će, prilikom primjene policijskih ovlaštenja, na zahtjev lica prema kome se ovlaštenje primjenjuje, omogućiti pružanje medicinske pomoći tom licu od strane zdravstvene ustanove.

3.4. Princip srazmjernosti

Član 26 ZUP-a

Primjena policijskog ovlašćenja mora biti srazmjerna potrebi zbog koje se preduzima.

Primjena policijskog ovlašćenja ne smije izazvati štetne posljedice veće od onih koje bi nastupile da policijsko ovlašćenje nije primijenjeno.

Između više policijskih ovlašćenja primijenije se ono kojim se zadatak može izvršiti sa najmanje štetnih posljedica i gubljenja vremena.

Prilikom primjene sredstava prinude njihova upotreba treba da bude postupna, od najlakšeg prema težem sredstvu prinude ako je to moguće i, u svakom slučaju, uz minimum neophodne sile.

3.5. Legitimisanje i predstavljanje

Član 29 ZUP-a

Policijski službenik, kad obavlja policijske poslove u civilnom odijelu, dužan je da se, prije početka primjene policijskog ovlašćenja, predstavi pokazivanjem službene značke i službene legitimacije.

Policijski službenik u uniformi je **dužan** da se, prije početka primjene policijskog ovlašćenja, predstavi pokazivanjem službene značke i legitimacije, na zahtjev lica prema kome se primjenjuje policijsko ovlašćenje.

Izuzetno, policijski službenik se neće predstaviti pokazivanjem službene značke i legitimacije ako okolnosti primjene policijskog ovlašćenja ukazuju na to da bi to moglo ugroziti postizanje njegovog cilja. U tom slučaju, policijski službenik će, u toku primjene policijskog ovlašćenja, upozoriti građanina riječju: „Policija!”.

Policijski službenik koji preduzima prikrivene policijske

radnje ili kad, u skladu sa posebnim zakonom, preduzima posebne dokazne radnje nije dužan da se legitimiše.

3.6. Primjena policijskih ovlašćenja prema maloljetnicima

Član 30 ZUP-a

Policijska ovlašćenja prema maloljetniku primjenjuje policijski službenik koji ima posebna znanja iz oblasti prava djeteta i o pravilima postupanja sa maloljetnim učioniocima krivičnih djela i maloljetnim licima kao učesnicima u krivičnom postupku.

Izuzetno, policijski službenik koji nema posebna znanja o postupanju prema maloljetnicima može prema maloljetniku primjeniti policijska ovlašćenja, ukoliko to zahtijevaju razlozi hitnosti, do dolaska policijskog službenika koji ima posebna znanja iz pomenutih oblasti. Prilikom preduzimanja radnji prema maloljetnom licu, a naročito prilikom njegovog saslušanja, policijski službenik je dužan da postupa obazrivo, vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti, ličnim svojstvima i privatnosti maloljetnika.

Prema maloljetnom licu policijska ovlašćenja se, po pravilu, primjenjuju u prisustvu roditelja ili zakonskog zastupnika i branioca.

Izuzetno, policijska ovlašćenja prema maloljetnom licu primjenjuju se bez prisustva roditelja ili zakonskog zastupnika, u prisustvu predstavnika organa nadležnog za socijalnu i dječju zaštitu, u slučaju kad postoji osnov sumnje da je roditelj ili zakonski zastupnik učinio krivično djelo ili prekršaj na štetu maloljetnog lica.

3.7. Primjena policijskih ovlaštenja prema licu sa imunitetom

Član 31 ZUP-a

Policijski službenik je dužan da prema licu sa imunitetom postupa u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom i posebnim propisom.

Policijski službenik je dužan da o postupanju prema licu, sa imunitetom bez odlaganja, obavijesti nadređenog službenika.

3.8. Primjena policijskih ovlaštenja prema vojnim licima

Član 32 ZUP-a

Ovlaštenja utvrđena ovim zakonom policijski službenik primjenjuje i prema vojnim licima, ako posebnim propisom nije drukčije propisano.

O preduzimanju policijskih ovlaštenja prema vojnim licima odmah se obavještava nadležna komanda Vojske Crne Gore.

3.9. Službeno oružje i sredstva prinude

Član 33 ZUP-a

Policijski službenik je ovlašten da nosi vatreno oružje. Vatreno oružje, kao i druga sredstva prinude, policijski službenik koristi pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

3.10. Dužnost vršenja poslova

Član 36 ZUP-a

Policijski službenik je **dužan** da, na način i pod uslovima utvrđenim zakonom, preduzme nužne radnje za zaštitu života ljudi i kada mu je u vršenju tih poslova ugrožen život.

IV NAČINI I USLOVI ZA PRIMJENU POLICIJSKIH OVLAŠĆENJA

4.1. Zaprimanje krivične i prekršajne prijave

Član 28 Pravilnika

Policijski službenik sačinjava službenu zabilješku o početnom saznanju da je izvršeno krivično djelo ili prekršaj, sa osnovnim podacima o događaju, izlasku na mjesto događaja, obavještavanju nadležnog državnog tužioca i preduzetim radnjama.

Član 29 Pravilnika

Organizacije jedinice policije (u daljem tekstu: organizaciona jedinica) i policijski službenici dužni su da prime krivičnu prijavu.

Krivičnom prijavom smatra se svako pisano ili usmeno obavještenje dato sa ciljem da se:

- 1) ukaže na postojanje krivičnog djela za koje se goni po **službenoj dužnosti i**
- 2) inicira krivično gonjenje, bez obzira na ostalu sadržinu obavještenja.

Ukoliko se prilikom podnošenja krivične prijave ili nakon postupanja po prijavi utvrdi da se radi o krivičnom djelu koje se goni po privatnoj tužbi ili se utvrdi da događaj nema obilježja krivičnog djela, policijski službenik je dužan da o tome obavijesti podnosioca krivične prijave i saopšti mu podatke potrebne za utvrđivanje identiteta (u daljem tekstu: identifikacioni podaci) osumnjičenog lica ukoliko mu nijesu bili poznati.

Ukoliko policijski službenik primi pisanu ili usmenu prijavu o krivičnom djelu za koje se goni po privatnoj tužbi, a učinilac je poznat, dužan je da o tome obavijestiti

lice koje je ovlašteno da podnese privatnu tužbu, osim ako to lice nije samo podnijelo prijavu.

Policijski službenik koji se zatekao na mjestu izvršenja krivičnog djela protiv časti i ugleda, na zahtjev oštećenog utvrdiće identitet učinioca i saopštiti mu njegove identifikacione podatke.

Član 30 Pravilnika

Primljena krivična prijava protiv poznatog učinioca, za krivična djela koje se goni po privatnoj tužbi, dostaviće se nadležnom sudu i o tome će se obavijestiti podnosilac krivične prijave.

Krivična prijava koju policiji podnesu građani i pravna lica, odmah se dostavlja nadležnom državnom tužiocu.

Član 31 Pravilnika

Usmena krivična prijava u službenim prostorijama policije prima se na zapisnik.

Policijski službenik dužan je da sačini zapisnik o prijemu usmene krivične prijave koja je podnesena i van službenih prostorija, na licu mjesta, odnosno do završetka smjene.

O usmenoj krivičnoj prijavi koja je podnesena telefonom ili drugim sredstvom komunikacije ili kad nije moguće sačiniti zapisnik, policijski službenik sačinjava službenu zabilješku.

Policijski službenik će upozoriti podnosioca usmene krivične prijave na posljedice lažnog prijavljivanja i na pravo da pročita zapisnik ili da zahtijeva da mu se zapisnik pročita. U zapisniku će se konstatovati da li je upozorenje dato i da li je zapisnik pročitao.

U zapisnik će se unijeti i primjedbe podnosioca krivične prijave ukoliko ih je bilo.

Zapisnik o prijemu krivične prijave potpisuju policijski službenik, podnositelj prijave i zapisničar.

Kad se usmena krivična prijava podnosi van službenih prostorija policije, a zapisničar se ne može obezbijediti, zapisnik može sačiniti policijski službenik koji preduzima radnju.

Usmena krivična prijava koja se neposredno podnosi policijskom službeniku može se audio ili audiovizuelno snimiti. O tome će se prethodno obavijestiti podnositelj prijave i poučiti da ima pravo da zatraži reprodukovanje snimka radi provjeravanja date izjave. Snimak mora da sadrži podatke iz člana 32 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika. U zapisnik ili službenu zabilješku o usmenoj krivičnoj prijavi unijet će se da je izvršeno audio ili audiovizuelno snimanje, ko je snimanje izvršio, da li je podnositelj prijave prethodno obaviješten o audio ili audio-vizuelnom snimanju, da li je snimak reprodukovan i gdje se snimak čuva, ako nije priložen spisima predmeta.

Član 32 Pravilnika

Zapisnik ili službena zabilješka o prijemu usmene krivične prijave, sadrži:

- 1) naziv organizacione jedinice, ime i prezime policijskog službenika koji prima krivičnu prijavu i zapisničara, mjesto prijema prijave, dan i čas kad je radnja započeta i završena i identifikacione podatke podnosioca prijave;
- 2) opis događaja (kako, kad i gdje je saznao za događaj ili tragove krivičnog djela; šta je zapazio ili kakve je tragove našao; na osnovu čega zaključuje da je izvršeno krivično djelo; vrijeme izvršenja krivičnog djela, datum, dan i čas; mjesto izvršenja, ulica, kućni broj, sprat i bliža oznaka mjesta); detaljan opis načina izvršenja krivičnog djela i

sredstava upotrijebljenih za izvršenje;

3) popis i opis ukradenih predmeta (pojedinačno i detaljno) i visinu štete;

4) da li podnosilac krivične prijave sumnja da je neko lice učinilac ili saučesnik krivičnog djela, a naročito da li to sa sigurnošću tvrdi i na osnovu čega ili mu se to samo čini vjerovatnim (lične podatke ili lični opis i druge podatke, u skladu sa zakonom, o licu za koje podnosilac prijave sumnja da je učinilac ili saučesnik), i

5) dokaze kojima se potvrđuje izjava podnosioca prijave (kod materijalnih dokaza navode se predmeti, tragovi, drugi dokazi, a za svjedoke lični podaci).

Policijski službenik koji prima krivičnu prijavu dužan je da pouči podnosioca krivične prijave, koji je oštećen, o pravu na isticanje imovinsko – pravnog zahtjeva, a njegovu izjavu unijeće u zapisnik ili službenu zabilješku.

4.2. Uslovi za provjeru identiteta lica

Član 49a ZUP-a

Policijski službenik utvrđuje identitet lica:

1. koje ulazi u objekat ili prostor koji obezbjeđuje policija;

2. koje treba lišiti slobode, dovesti, zadržati ili uputiti nadležnim organima;

3. od koga prijeti opasnost za druga lica ili imovinu;

4. nad kojim se vrši pregled;

5. koje se zatekne u tuđem stanu ili drugim prostorijama ili u prevoznom sredstvu u kojem se vrši pregled, ako je provjera identiteta potrebna;

6. koje se zatekne u prostoru ili u objektu na kojem je privremeno ograničena sloboda kretanja, ako je provjera identiteta potrebna;

7. za koje je iz bezbjednosnih razloga neophodno utvrditi identitet;
 8. koje bez opravdanog razloga prikuplja podatke o licu, objektu ili prostoru u kojem se nalazi ličnost koju policija obezbjeđuje;
 9. koje može da obezbijedi podatke korisne za obavljanje policijskih poslova;
 10. koje svojim ponašanjem, radnjama i zadržavanjem na određenoj lokaciji ili u određenom trenutku daje razlog za sumnju da je dijete ili maloljetno lice bjegunac od kuće ili obrazovne ustanove ili je izgubljeno;
 11. koje je očigledno bespomoćno, a utvrđivanje njegovog identiteta je neophodno u cilju pružanja pomoći;
 12. na opravdan zahtjev službenog lica u smislu Krivičnog zakonika, zaposlenog u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnih i fizičkih lica (pod opravdanim zahtjevom smatra se zahtjev iz kojeg se može utvrditi da su podaci o identitetu lica potrebni za zakonito postupanje službenih lica i zaposlenih, odnosno pravnih ili fizičkih lica ili im je povrijeđeno neko pravo).
- Policijski službenik je dužan da upozna lice, na njegov zahtjev, sa razlogom provjere njegovog identiteta, osim ako zakonom nije drukčije propisano.

4.2.1. Način utvrđivanja identiteta lica

Član 49b ZUP-a

Utvrdjivanje identiteta lica iz člana 49a ovog zakona, sprovodi se uvidom u njegovu ličnu kartu ili uvidom u drugu javnu ispravu sa fotografijom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, utvrđivanje identiteta može biti sprovedeno i na osnovu izjave lica čiji je identitet utvrđen.

Član 99 Pravilnika

Utvrđivanje identiteta **maloljetnika** mora se sprovesti sa posebnom pažnjom, vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti, ličnim svojstvima i privatnosti maloljetnika.

Provjera identiteta za maloljetnika koji ne posjeduje ispravu sa fotografijom vrši se na osnovu vjerodostojnog iskaza njegovog zakonskog zastupnika. U tu svrhu zakonski zastupnik može se pozivati u službene prostorije policije.

U cilju provjere identiteta maloljetnika koji je stranac mogu se koristiti obavještenja dobijena posredstvom diplomatskog predstavništva države porijekla, odnosno podatke dobijene putem međunarodne policijske saradnje.

4.2.2. Utvrđivanje istovjetnosti predmeta

Član 49d ZUP-a

Utvrđivanje istovjetnosti predmeta sprovodi se shodno primjeni uslova za provjeru identiteta lica i načinom utvrđivanja identiteta lica kad je u postupku potrebno utvrditi obilježja i svojstva predmeta, kao i utvrditi odnos između lica ili događaja i predmeta.

Policija može javno da objavi fotografiju, crtež, snimak ili opis predmeta ako je to od značaja za uspješno vođenje postupka utvrđivanja istovjetnosti predmeta.

Član 2 Zakona o ličnoj karti

Građanin koji je navršio 18 godina života i ima prebivalište u Crnoj Gori obavezan je da ima ličnu kartu. Građanin stariji od šest godina života, koji ima prebivalište u Crnoj Gori, ima pravo na ličnu kartu.

Ukoliko građanin sa sobom ne nosi ličnu kartu ili odbije da je stavi na uvid, svoju ličnu kartu da na upotrebu drugom

licu ili upotrijebi tuđu ličnu kartu kao svoju, istom će se izdati prekršajni nalog.

4.3. Pozivanje lica

Uslovi i način pozivanja na razgovor

Član 50 ZUP-a

Policija može pozvati lice za koje postoji vjerovatnoća da raspolaže obavještenjima kad je to neophodno za obavljanje policijskih poslova.

U pozivu se mora navesti naziv, mjesto i adresa organizacione jedinice policije, razlog, mjesto i vrijeme pozivanja.

Ako pozvano lice iz stava 1 ovog člana dođe u prostorije policije zajedno sa advokatom, mora se dopustiti advokatu da prisustvuje.

Policijski službenik je dužan da lice koje se odazvalo pozivu pouči da **nije dužno** dati traženo obavještenje.

Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

Poziv licu koje se poziva na razgovor upućuje se na službenom jeziku ili jeziku u službenoj upotrebi.

Član 198 Pravilnika

Pozivanje lica vrši se, po pravilu, dostavom pisanog poziva.

Maloljetnik se poziva preko zakonskog zastupnika kome je maloljetnik povjeren na čuvanje i vaspitanje, osim ako postoji sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo ili prekršaj na štetu maloljetnika, kad će se maloljetnik pozvati preko Centra za socijalni rad ili neposredno.

Kad se lice poziva neposredno, telefonom ili drugim sredstvima elektronske komunikacije policijski službenik o tome sačinjava službenu zabilješku.

Član 200 Pravilnika

Pisani poziv upućuje se poštom ili ga lično dostavlja policijski službenik.

Policijski službenik iz stava 1 ovog člana pisani poziv uručuje na adresu stanovanja lica, radno mjesto ili drugo prigodno mjesto za uručenje poziva.

Član 201 Pravilnika

Policijski službenik, prije uručivanja poziva, utvrđuje identitet lica kome uručuje poziv i od njega zahtijeva potpisivanje dostavnice o prijemu poziva.

Policijski službenik koji vrši dostavljanje primjenjuje pravila o dostavljanju propisana zakonom kojim se uređuje upravni postupak, osim u slučajevima dostavljanja po zamolnici drugog organa kad dostavljanje vrši u skladu sa posebnim zakonom.

Član 202 Pravilnika

Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo na pravilno dostavljen pisani poziv, samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

4.3.1. Vrijeme u kojem se lice može pozvati

Član 51 ZUP-a

Lice koje se nalazi u stanu može se pozvati u vremenu od šest do 22 časa.

Izuzetno, ako postoji opasnost od odlaganja, policijski službenik je ovlašćen da pozove lice od kojeg se traži obavještenje, van navedenog vremena.

4.3.2. Posebni slučajevi pozivanja

Član 52 ZUP-a

Policijski službenik ovlašten je izuzetno da pozove lice neposredno, telefonom ili drugim sredstvima elektronske komunikacije, pri čemu je dužan da saopšti razlog pozivanja, a uz njegovu saglasnost može ga i dovesti do službenih prostorija.

Lice se izuzetno može pozvati i putem medija kad je to neophodno zbog opasnosti od odlaganja ili kada se poziv upućuje većem broju lica.

Na zahtjev lica koje se odazvalo pozivu izdaće se potvrda, koja sadrži razloge i objašnjenje načina pozivanja.

4.4. Privođenje

Član 52a ZUP-a

Policijski službenik privodi:

1) lice za koje treba utvrditi identitet a koji se ne može utvrditi uvidom u njegovu ličnu kartu ili drugu javnu ispravu sa fotografijom.

2) Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

Lice se privodi u službene prostorije Policije u vremenu od šest do 22 časa.

Izuzetno, kad je privođenje neophodno radi vršenja policijskih poslova koji ne trpe odlaganje, lice se može dovesti i van predviđenog vremena.

Privođenje može biti preduzeto najranije tri časa prije određenog roka za privođenje ako se izvršava na području u kojem je lice zatečeno.

Kad se privođenje vrši van područja na kojem je lice zatečeno, može trajati najduže šest časova.

4.4.1. Lica na koja se ne primjenjuju odredbe o privođenju

Član 52b ZUP-a

Odredbe člana 52a ovog zakona ne primjenjuju se prema licu:

- čije je kretanje znatno otežano zbog bolesti, starosti, trudnoće
- za koje se opravdano pretpostavlja da bi se privođenjem bitno pogoršalo njegovo zdravlje.

O činjenicama iz stava 1 ovog člana, policijski službenik koji vrši privođenje odmah će obavijestiti neposrednog starješinu.

Odredbe o privođenju ne primjenjuju se prema licu koje obavlja takve poslove koji se ne smiju prekidati sve dok mu se ne obezbijedi odgovarajuća zamjena.

O privođenju lica na koja se ne primjenjuju odredbe o privođenju odnosno lica koja obavlja poslove koji se ne smiju prekidati odlučuje neposredni starješina policijskog službenika koji vrši privođenje, a ako se za razlog saznalo tek na licu mjesta, policijski službenik o tome, bez odlaganja, obavještava svog nadležnog starješinu.

4.4.2. Prava lica koje se privodi

Član 52c ZUP-a

Policijski službenik je dužan da lice koje privodi, prije privođenja upozna sa razlozima preduzimanja te radnje i o pravu da obavijesti člana porodice ili drugo lice.

O privođenju djeteta ili maloljetnog lica policijski službenik će odmah obavijestiti roditelja, staratelja, lice kojem je dijete ili maloljetno lice povjereno na čuvanje ili predstavnika organa nadležnog za socijalnu i dječju zaštitu.

4.5. Davanje upozorenja i izdavanje naređenja

4.5.1. Davanje upozorenja

Član 53 ZUP-a

Policijski službenik upozorava lice za koje postoji vjerovatnoća da:

- 1) svojim ponašanjem može dovesti u opasnost svoju bezbjednost ili bezbjednost drugog lica ili imovinu, ugroziti bezbjednost saobraćaja, narušiti javni red i mir ili ometati graničnu kontrolu;
- 2) može izvršiti, podstaći ili izazvati drugo lice da počini krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj.

4.5.2. Izdavanje naređenja

Član 54 ZUP-a

Policijski službenik izdaje naređenje radi:

1. otklanjanja opasnosti za život i imovinu;
2. sprječavanja izvršenja krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti i prekršaja, hvatanja učinioca tog krivičnog djela i prekršaja, kao i pronalaženja i obezbjeđenja tragova koji mogu poslužiti kao dokaz;
3. održavanja ili uspostavljanja narušenog javnog reda i mira;
4. bezbjednosti saobraćaja na putevima;
5. neometanog vršenja granične kontrole;
6. sprječavanja pristupa štićenom licu, objektu ili prostoru, kao i pristupa i zadržavanja na prostoru ili objektu gdje to nije dozvoljeno;
7. sprječavanja nastupanja i otklanjanja posljedica opšte opasnosti;
8. u drugim slučajevima propisanim zakonom.

Naredba iz stava 1 ovog člana može se izdati i većem broju građana.

Član 205 Pravilnika

Policijski službenik izdavanjem naređenja obavezuje lice na određeno činjenje ili nečinjenje.

Naređivati se mogu samo one mjere i radnje od kojih neposredno zavisi vršenje službenih zadataka i to samo za vrijeme koje je neophodno da se ti zadaci izvrše.

4.5.3. Način davanja upozorenja i izdavanja naređenja

Član 55 ZUP-a

Upozorenja i naređenja daju se usmeno, pisano ili na drugi način (svjetlosnim i zvučnim signalima, znakovima, rukom i na drugi način)

4.6. Upotreba tuđeg saobraćajnog sredstva ili sredstva veze

4.6.1. Uslovi upotrebe i prava vlasnika

Član 209 Pravilnika

Policijski službenik, u cilju neposrednog hvatanja učinioca **krivičnog djela** za koje se goni po službenoj dužnosti, kao i radi prevoženja u najbližu **zdravstvenu ustanovu** lica koje je povrijeđeno kao žrtva krivičnog djela, saobraćajne nezgode, elementarne nepogode ili drugog nesrećnog slučaja, ako to ne može da učini na drugi način, može upotrijebiti tuđe saobraćajno sredstvo i tuđe sredstvo veze.

Odredba stava 1 ovog člana **ne odnosi** se na saobraćajna sredstva i sredstva veze **zdravstvenih ustanova i vatrogasne službe**, ako se **nalaze** na izvršenju redovnih zadataka.

Član 210 Pravilnika

U cilju hvatanja učinioca krivičnog djela koga neposredno goni, policijski službenik može da se posluži saobraćajnim sredstvom i sredstvom veze **Vojske Crne Gore**, ako se njeni pripadnici nađu na licu mjesta i ako se time **ne ometa** izvršenje njihovih zadataka. Saobraćajnim sredstvom Vojske Crne Gore koje se nalazi u koloni ili transportu, policijski službenik može se poslužiti samo po odobrenju komadanta kolone ili transporta.

Član 211 Pravilnika

Policijski službenik **ne može** da se posluži saobraćajnim sredstvima i sredstvima veze **diplomatskih ili konzularnih predstavništava**.

Član 212 Pravilnika

Policijski službenik može i od vozača saobraćajnih sredstava iz čl. 210 i 211 ovog pravilnika **zahtijevati** da u najbližu zdravstvenu ustanovu preveze lice koje je povrijeđeno kao žrtva krivičnog djela, saobraćajne nezgode, elementarne nepogode ili drugog nesrećnog slučaja.

Član 213 Pravilnika

Policijski službenik **izdaje potvrdu korisniku**, odnosno vlasniku saobraćajnog sredstva ili sredstva veze, o upotrebi njegovog saobraćajnog sredstva ili sredstva veze, i uputiti ga na pravo naknade troškova i stvarne štete prouzrokovane upotrebom ovih sredstava.

U potvrdi o upotrebi tuđeg saobraćajnog sredstva naznačiće se podaci o vozilu koje je upotrijebljeno, broj pređenih kilometara, vrijeme za koje je vozilo bilo upotrijebljeno, da li je bilo oštećenja na vozilu za vrijeme

upotrebe i razlozi upotrebe, a za upotrebu sredstava veze podaci o vrsti upotrijebljenog sredstva, vrijeme i razlozi upotrebe.

Policijski službenik je dužan da se legitimiše prije primjene ovog ovlaštenja.

4.7. Upotreba sredstava prinude

4.7.1. Vrste sredstava prinude i uslovi za upotrebu

Član 57 ZUP-a

Sredstva prinude, u smislu ovog zakona, su:

- 1) fizička snaga;
- 1a) ručni sprej sa nadražujućim dejstvom;
- 2) službena palica;
- 3) sredstva za vezivanje;
- 4) specijalna vozila;
- 5) službeni psi;
- 6) službeni konji;
- 7) sredstva za zaprječavanje;
- 8) uređaji za izbacivanje mlazeva vode;
- 9) hemijska sredstva;
- 10) posebne vrste oružja i eksplozivnih sredstava i
- 11) vatreno oružje.

Sredstva prinude, upotrijebiće se kad je to neophodno radi zaštite bezbjednosti ljudi, odbijanja napada i sprječavanja bjekstva ako se davanjem upozorenja ili izdavanjem naređenja ne može izvršiti službeni zadatak.

Policijski službenik će upotrijebiti sredstva prinude samo ako se na drugi način ne može izvršiti zadatak, srazmjerno opasnosti koja prijeti zakonom zaštićenom dobru i vrijednosti, odnosno težini djela koje se sprječava ili suzbija i na suzdržan način.

Policijski službenik će uvijek upotrijebiti najblaže sredstvo prinude koje garantuje uspjeh, srazmjerno razlogu upotrebe i na način kojim se službeni zadatak izvršava bez nepotrebnih štetnih posljedica.

Policijski službenik će prije upotrebe sredstva prinude na to upozoriti lice prema kome sredstvo namjerava da upotrijebi, ako je to u datoj situaciji moguće i neće dovesti u pitanje izvršenje službene radnje.

Policijski službenik je prilikom upotrebe sredstava prinude dužan da štiti ljudske živote, prouzrokuje što manje povreda i materijalne štete, kao i da obezbijedi da se pomoć povrijeđenom ili ugroženom licu što prije pruži i da njegova porodica ili drugi srodnici o tome što prije budu obaviješteni.

4.7.2. Upotreba sredstava prinude prema grupi lica

Član 58 ZUP-a

Policijski službenik je ovlašćen da izda naređenje grupi lica da se razide ako se grupa protivpravno okupila, protivpravno se ponaša i tako može da izazove nasilje.

Ako se grupa ne razide, mogu da se upotrijebe sljedeća sredstva prinude:

1. fizička snaga;
- 1a. ručni sprej sa nadražujućim dejstvom;
2. službena palica ;
3. specijalna vozila;
4. službeni psi;
5. službeni konji;
6. uređaji za izbacivanje mlazeva vode;
7. hemijska sredstva.

Navedena sredstva prinude, mogu se upotrijebiti samo po naređenju nadređenog policijskog službenika, odnosno policijskog službenika koga on ovlasti.

4.7.3. Izvještavanje, kontrola i odgovornost

Član 218 Pravilnika

O svakoj upotrebi sredstva prinude policijski službenik koji je upotrijebio sredstva prinude i/ili koji je naredio upotrebu sredstava prinude neposredno ili preko dežurne službe **odmah** obavještava nadređenog policijskog službenika, a najkasnije **24 sata** od upotrebe sredstva prinude podnosi o tome izvještaj u pisanom obliku.

4.7.4. Pravna pomoć u vezi sa upotrebom sredstava prinude

Član 60 ZUP-a

Kad se utvrdi da su sredstva prinude upotrijebljena u granicama zakonom utvrđenih ovlašćenja, isključena je odgovornost policijskog službenika koji ih je upotrijebio. Kad se protiv policijskog službenika vodi krivični postupak zbog upotrebe sredstava prinude iz stava 1 ovog člana ili preduzimanja drugih radnji u obavljanju službenog posla, Ministarstvo će mu obezbijediti besplatnu pravnu pomoć u tom postupku.

Ministarstvo će obezbijediti besplatnu pravnu pomoć i licu koje je pružilo pomoć ovlašćenom službenom licu, ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog radnje učinjene u vezi sa pružanjem pomoći.

4.7.5. Fizička snaga

Član 61 ZUP-a

Upotrebom fizičke snage, u smislu ovog zakona, smatra se upotreba različitih zahvata borilačkih vještina ili njima sličnih postupaka na tijelu drugog lica, kojima je cilj odbijanje napada ili savlađivanje otpora lica uz nanošenje najmanje štetnih posljedica.

Napadom se smatra svaka radnja preduzeta da se napadnuti povrijedi ili liši života, da se nasilno uđe u objekat ili prostor oko objekta u koji je ulaz zabranjen ili da se policijski službenik omete ili spriječi u izvršenju službene radnje.

Otporom se smatra svako suprotstavljanje zakonitim službenim mjerama i radnjama koje se može vršiti oglašavanjem ili zauzimanjem klečećeg, sjedećeg, ležećeg ili sličnog položaja, (**pasivni otpor**) ili zaklanjanjem ili držanjem za lice ili predmet, otimanjem, stavljanjem u izgled da će se lice napasti ili preduzimanjem slične radnje (**aktivni otpor**).

Fizička snaga upotrebljava se u skladu sa pravilima vještine samoodbrane, a sa upotrebom se prestaje čim prestane napad ili otpor lica prema kojem je upotrijebljena.

4.7.6. Ručni sprej

Član 61a ZUP-a

Ručni sprej sa nadražujućim dejstvom se može upotrijebiti ako su ispunjeni uslovi za upotrebu fizičke snage, osim u slučajevima savladavanja pasivnog otpora.

4.7.7. Službena palica

Član 62 ZUP-a

Službena palica se može upotrijebiti ako su **blaži** načini upotrebe fizičke snage i **ručnog spreja** sa nadražujućim dejstvom bezuspješni ili ne garantuju uspjeh.

Udarci palicom ne nanose se u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, trbušnog zida, genitalija i zglobova, osim kao krajnja mjera.

Prema licima mlađim od 14 godina, očigledno bolesnim i iznemoglim licima, licima sa teškim invaliditetom

i ženama čija je trudnoća vidljiva, **palica se može upotrijebiti samo ako neko od tih lica vatrenim oružjem, oruđem ili drugim opasnim predmetom ugrožava svoj život, život policijskog službenika ili život drugog lica.**

Član 221 st. 2 Pravilnika

Policijski službenik, po pravilu, službenu palicu neće upotrijebiti prema licu koje pruža pasivni otpor, osim ako se takav otpor ne može savladati na drugi način.

4.7.8. Sredstva za vezivanje

Shodno članu 63 ZUP-a

Sredstva za vezivanje mogu se upotrijebiti radi:

1. sprječavanja otpora lica ili odbijanja napada usmjerenog na policijskog službenika;
2. sprječavanja bjekstva lica;
3. onemogućavanja samopovređivanja ili povređivanja drugog lica.

Upotrebom sredstava za vezivanje smatra se vezivanje, po pravilu, ruku lica iza leđa. Sredstvima za vezivanje smatraju se službene lisice, plastične zatege i druga za to namjenjena sredstva.

Sredstava za vezivanje se neće primjenjivati prema licima mlađim od 14 godina, očigledno bolesnim i iznemoglim licima, licima sa teškim invaliditetom i ženama čija je trudnoća vidljiva (član 62 stav 3)

Upotreba sredstava za vezivanje lica koja su već zakonito lišena slobode po bilo kom osnovu, ne smatra se upotrebom sredstava prinude u smislu ovog zakona.

4.7.9. Sredstva za zaprječavanje**Zaustavljanje vozila****Član 68 ZUP-a**

Sredstva za prinudno zaustavljanje vozila mogu se upotrijebiti radi sprječavanja:

1. bjekstva lica koje je zatečeno u vršenju krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti;
2. bjekstva lica koje je lišeno slobode ili za koje postoji nalog za lišavanje slobode;

3. nezakonitog prelaska državne granice vozilom;

4. nedozvoljenog pristupa vozilu do objekta ili područja gdje se nalaze lica koja policijski službenik obezbjeđuje.

Sredstvima za prinudno zaustavljanje vozila smatraju se uređaji za te namjene, kao i bodljikave trake i druga namjenska sredstva kojima se vozilo u pokretu može prinudno zaustaviti.

Ispred postavljenih sredstava za prinudno zaustavljanje vozila na odgovarajućoj udaljenosti, u skladu sa propisima o bezbjednosti saobraćaja na putevima, postavljaju se saobraćajni znakovi zabrane preticanja i obaveznog zaustavljanja, ako je to u datoj situaciji moguće.

Član 225 Pravilnika

Upotrebu sredstva za prinudno zaustavljanje vozila kod zasljeđe i potjere određuje nadređeni policijski službenik. Kad se sredstvo za prinudno zaustavljanje vozila koristi prilikom blokade kojom se privremeno vrši nadzor izlaska ili ulaska vozila sa cijelog ili dijela područja organizacione jedinice, mjesto postavljanja sredstva određuje se planom blokade.

Mjeru iz stava 1 ovog člana može naložiti i rukovodilac organizacione jedinice koja sprovodi mjere obezbjeđenja

i zaštite lica, objekata i prostora čiju zaštitu vrši policija radi sprječavanja nedozvoljenog pristupa vozilu do objekta ili područja gdje se nalaze štićena lica.

Sredstva za prinudno zaustavljanje vozila postavljaju se uz preduzimanje mjera upozorenja.

Prije postavljanja sredstva za prinudno zaustavljanje vozila na udaljenosti od najmanje 100 m, u smjeru pretpostavljenog nailaska vozila postavljaju se saobraćajni znaci na pregledna i vidljiva mjesta u približno jednakim razmacima, sljedećim redoslijedom:

- „Opasnost na putu!“,
- „Zabrana preticanja!“,
- „Ograničenje brzine 40 km/h!“,
- „Zabrana prolaska bez zaustavljanja – Stop, policija!“.

Odredbe stava 5 ovog člana ne odnose se na upotrebu sredstva za prinudno zaustavljanje vozila prilikom zasjede, ukoliko je zasjeda organizovana na nekategorisanom putu.

Prilikom postavljanja sredstava za prinudno zaustavljanje vozila i postavljanja saobraćajnih znakova, ne smije se dovoditi u opasnost život i bezbjednost drugih učesnika u saobraćaju.

4.7.10. Hemijska sredstva**Član 71 ZUP-a**

Hemijska sredstva mogu se upotrijebiti radi odbijanja napada i savlađivanja otpora koji se ne mogu obezbijediti upotrebom fizičke snage, **ručnog spreja** sa nadražujućim dejstvom i službene palice, radi uspostavljanja narušenog javnog reda i mira, radi oslobađanja zatvorenog prostora od lica, za rješavanje talačkih situacija i u slučajevima kad su ispunjeni uslovi za upotrebu posebnih vrsta oružja i eksplozivnih sredstava ili za upotrebu vatrenog oružja utvrđenih ovim zakonom.

Hemijskim sredstvima smatraju se suzavci za kratkotrajnu upotrebu, koji po prestanku dejstva ne ostavljaju bilo kakve posljedice na psihofizičko i opšte zdravstveno stanje, kao i hemijske materije blažeg dejstva od suzavca. Prilikom upotrebe hemijskih sredstava u blizini ustanova u kojima borave djeca i stariji, bolnica, osnovnih škola i prometnih saobraćajnica i lako zapaljivih materijala preduzimaju se i posebne mjere zaštite.

Hemijska sredstva se ne upotrebljavaju prema licima koja se nalaze u blizini eksplozivno-zapaljivih materija, na velikoj visini i na sličnim mjestima gdje bi mogao biti ugrožen život ljudi.

4. 8. Vatreno oružje**Član 73 ZUP-a**

Prilikom obavljanja službenog zadatka policijski službenik može upotrijebiti vatreno oružje samo ako upotrebom drugih sredstava prinude ne može postići rezultat u izvršenju zadatka i kad je nužno da se:

1. zaštititi život ljudi;
2. spriječiti bjekstvo lica zatečenog u izvršenju krivičnog

djela za koje se goni po službenoj dužnosti i za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna, **a u slučaju neposredne opasnosti po život;**

3. spriječi bjekstvo lica zakonito lišenog slobode ili lica za koje je izdat nalog za lišavanje slobode zbog izvršenja krivičnog djela iz tačke 2 ovog člana, **a u slučaju neposredne opasnosti po život;**

4. od sebe odbije neposredni napad kojim se ugrožava njegov život;

5. odbije napad na objekat ili lice koje obezbjeđuje, **a u slučaju neposredne opasnosti po život.**

4.8.1. Zaštita života ljudi

Član 74 ZUP-a

Upotrebom vatrenog oružja, u cilju zaštite života ljudi, smatra se upotreba vatrenog oružja u cilju zaštite života jednog ili više lica koja su napadnuta, a postoji neposredna opasnost po život tih lica.

4.8.2. Sprječavanje bjekstva lica zatečenog u izvršenju krivičnog djela

Član 75 ZUP-a

Upotrebom vatrenog oružja, radi sprječavanja bjekstva lica zatečenog u izvršenju krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti i za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna, a u slučaju neposredne opasnosti po život, smatra se upotreba vatrenog oružja u **vrijeme ili neposredno poslije izvršenja krivičnog djela** radi sprječavanja bjekstva lica zatečenog na mjestu ili u neposrednoj **blizini** gdje je preduzelo radnje izvršenja krivičnog djela ili gdje su **nastupile** posljedice krivičnog

djela, odnosno sprječavanja bjekstva lica kod kojeg su predmeti kojima je izvršilo krivično djelo ili predmeti nastali izvršenjem krivičnog djela.

4.8.3. Sprječavanje bjekstva lica zakonito lišenog slobode ili za koje je izdata takva naredba

Član 76 ZUP-a

Upotrebom vatrenog oružja, radi sprječavanja bjekstva lica zakonito lišenog slobode ili lica za koje je izdat nalog zbog izvršenja krivičnog djela koji se goni po službenoj dužnosti smatra se upotreba vatrenog oružja radi sprječavanja bjekstva lica za koje je u naredbi za lišavanje slobode, odnosno naredbi za dovođenje izričito navedeno da će policijski službenik upotrijebiti vatreno oružje radi sprječavanja bjekstva tog lica.

Prije postupanja po naredbi za lišavanje slobode, odnosno za dovođenje lica, policijski službenik upozoriće to lice da će upotrijebiti vatreno oružje ako pokuša bjekstvo.

4.8.4. Odbijanje neposrednog napada na policijskog službenika

Član 77 ZUP-a

Upotrebom vatrenog oružja, radi odbijanja neposrednog napada od policijskog službenika, smatra se upotreba vatrenog oružja radi:

- odbijanja napada vatrenim ili drugim oružjem,
- opasnim oruđem ili predmetom kojima se može ugroziti život,
- napad od strane dva ili više lica
- napad na mjestu i u vrijeme kad se ne može očekivati pomoć.

Napadom oružjem na policijskog službenika, smatra se

i **samo potezanje** vatrenog ili drugog oružja, opasnog oruđa ili predmeta kojima se **može ugroziti život**, kao i **pokušaj** da se ono potegne.

Potezanjem, smatra **pokret vatrenim oružjem** ili **drugim oružjem, opasnim oruđem ili predmetom** kojima se može **ugroziti život**, radi njegovog **donošnja** ili **stavljanja** u položaj za upotrebu.

Pokušajem potezanja smatra se **pokret** učinjen prema **oružju**.

4.8.5. Odbijanje napada na objekat ili lice koje se obezbjeđuje

Član 78 ZUP-a

Upotrebom vatrenog oružja, radi odbijanje napada na objekat ili lice koje se obezbjeđuje, smatra se upotreba vatrenog oružja radi odbijanja neposrednog napada i za vrijeme trajanja neposrednog napada na objekat ili lice koje se obezbjeđuje.

Neposrednim napadom na objekat koji se obezbjeđuje smatra se svaka radnja usmjerena na oštećenje tog objekta ili njegovih djelova ili na onemogućavanje funkcionisanja objekta oštećenjem ili uništenjem uređaja na objektu ili na drugi način.

Neposrednim napadom na lice koje se obezbjeđuje smatra se svaki napad vatrenim oružjem, opasnim oruđem ili drugim predmetom kojim se može ugroziti život tog lica ili napad od strane dva ili više lica.

4.8.6. Upozorenje prije upotrebe vatrenog oružja

Član 79 ZUP-a

Prije nego što policijski službenik upotrijebi vatreno oružje mora, kad okolnosti to dopuštaju, lice prema kome

će upotrijebiti vatreno oružje upozoriti povikom: “Stoj, policija, pucaću!” i upozoravajućim pucnjem.

Izuzetno, policijski službenik neće uputiti upozorenje i upozoravajući pucanj ako je ugrožen njegov život ili život drugih lica ili bi se dovelo u pitanje izvršenje službenog zadatka.

Član 229 Pravilnika

St.4. Poslije datog usmenog upozorenja, kada to okolnosti dopuštaju, policijski službenik pucnjem u bezbjednom smjeru upozorava lice o namjeri da upotrijebi vatreno oružje kao sredstvo prinude.

St.6. Za vrijeme dok je oružje spremno za upotrebu policijski službenik ne smije da ga usmjerava prema drugim licima, a po prestanku okolnosti za upotrebu vatrenog oružja dužan je da, bez odlaganja, oružje ukoči i izvrši njegovo pražnjenje radi pripreme za bezbjedno nošenje

4.8.7. Posebno ograničenje upotrebe vatrenog oružja

Član 80 ZUP-a

Upotreba vatrenog oružja nije dozvoljena kad dovodi u opasnost život drugih lica, osim ako je takva upotreba jedino sredstvo za izvršenje zadataka iz člana 73 ovog zakona.

Upotreba vatrenog oružja nije dozvoljena protiv maloljetnika, osim u slučaju kad je to jedini način za odbranu od neposrednog napada ili opasnosti.

Član 231 Pravilnika

Kad su ispunjeni uslovi za upotrebu vatrenog oružja prema licu koje bježi prema grupi ljudi, a ukoliko upotrebom oružja može biti doveden u opasnost život nekog iz grupe, policijski službenik neće upotrijebiti oružje.

Kad lice prema kome se smije upotrijebiti vatreno oružje bježi prema državnoj granici, policijski službenik može da upotrijebi vatreno oružje samo na način da ne napravi granični incident.

4.8.8. Upotreba vatrenog oružja kad je vozilo u pokretu

Član 80a ZUP-a

Policijski službenik ne smije upotrebljavati vatreno oružje prema vozilu u pokretu, osim ako se to vozilo koristi sa ciljem ugrožavanja života ili bezbjednosti policijskog službenika ili drugog lica ili ako se iz tog vozila upotrebljava vatreno oružje sa ciljem ugrožavanja života ili bezbjednosti policijskog službenika ili drugog lica.

4.8.9. Upotreba vatrenog oružja u gonjenju plovnog objekta

Član 81 ZUP-a

Kad je neophodno da zaustavi plovni objekat koji goni na moru i unutrašnjim vodama, policija može prema tom plovnom objektu da upotrijebi vatreno oružje da bi ga onemogućila u bjekstvu, zaustavila i sprovela nadležnom organu samo ako to nije postigla upotrebom drugih trenutno raspoloživih sredstava.

Druga sredstva iz stava 1 ovog člana mogu biti verbalno upozorenje i hici zastrašivanja ispaljeni iznad plovnog objekta, pod uslovom da to ne predstavlja opasnost za druge. Kad se, kao krajnje sredstvo, na plovni objekat ispaljuju hici, policija to čini tako da štiti živote lica na objektu i u liniji vatre. Vatreno oružje neće se upotrijebiti ako to

ugrožava nečiji život ili ako to **nije neophodno da se zaštiti nečiji život.**

Član 232 Pravilnika

Prije upotrebe vatrenog oružja radi zaustavljanja plovnog objekta koji se goni na moru i unutrašnjim vodama, policijski službenik daje znak za zaustavljanje plovnog objekta vidljivim svjetlosnim i zvučnim signalima sa udaljenosti koja omogućava da se sa plovnog objekta kome su upućeni mogu vidjeti, odnosno čuti. Zaustavljanje plovnog objekta može se narediti i upotrebom sredstva veze, kao i davanjem verbalnog upozorenja.

Policijski službenik evidentira poziciju plovnog objekta u momentu datog upozorenja, a o započetom progonu obavještava bez odlaganja dežurnu službu.

4.8.10. Upotreba vatrenog oružja prema životinjama

Član 82 ZUP-a

Vatreno oružje može se upotrijebiti prema životinjama samo kad od njih prijeti neposredna opasnost od napada na život i tijelo lica ili opasnost od ugrožavanja života ili zdravlja ljudi (zarazne bolesti i slično).

Oružje se može upotrijebiti i prema bolesnim i teško povrijeđenim životinjama kad veterinar ili drugo lice ne može preduzeti odgovarajuću mjeru.

Član 233 st. 2 Pravilnika

Prema bolesnoj ili teško povrijeđenoj životinji vatreno oružje može da se upotrijebi kad veterinar ili drugo lice ne može preduzeti odgovarajuću mjeru, i to uz saglasnost vlasnika životinje i veterinara, ili samo uz saglasnost veterinara ako saglasnost vlasnika životinje nije moguće zatražiti ili se radi o životinji koja nije u vlasništvu nekog lica.

Član 230 Pravilnika

Ne smatra se upotrebom vatrenog oružja, u smislu ovog pravilnika, kad policijski službenik puca u vazduh radi dozivanja pomoći, davanja upozorenja ili signalizacije, kao ni bilo kakvo preventivno korišćenje vatrenog oružja bez pucanja.

4.9. LIŠENJE SLOBODE

4.9.1 Lišenje slobode od strane policije

Član 264 ZKP-a

Ovlašćeni policijski službenici mogu neko lice lišiti slobode, ako postoji neki od razloga za određivanje pritvora (čl. 175) kad postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor protiv tog lica može se odrediti ako:

- 1) se krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva;
- 2) postoje okolnosti koje ukazuju da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog djela ili da će ometati postupak uticanjem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače;
- 3) postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti krivično djelo ili dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti;
- 4) je pritvor nužan radi nesmetanog vođenja postupka, a u pitanju je krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna i koje je posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica;
- 5) uredno pozvani optuženi izbjegava da dođe na glavni pretres.

Ovlašćeni policijski službenici su dužni da o tome odmah obavijeste državnog tužioca, sačine službenu zabilješku koja obavezno sadrži vrijeme i mjesto lišenja slobode i da to lice, bez odlaganja sprovedu državnom tužiocu. Prilikom dovođenja ovlašćeni policijski službenik će državnom tužiocu predati službenu zabilješku, a državni tužilac će u zapisnik unijeti i izjavu lica lišenog slobode o vremenu i mjestu lišenja slobode.

Lice lišeno slobode od strane nadležnog državnog organa mora biti odmah obaviješteno, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznato da nije dužno ništa da izjavi, da ima pravo da uzme branioca koga sam izabere, da zahtijeva da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji je državljanin, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licu bez državljanstva ili izbjeglici.

U slučaju da lice lišeno slobode ne bude sprovedeno državnom tužiocu u roku od **24 časa** od časa lišenja slobode, policija je dužna da to lice pusti na slobodu **odmah**.

Lice lišeno slobode ne može biti ponovo lišeno slobode za isto krivično djelo.

Ovlašćeni policijski službenici mogu lišiti slobode lice za kojim je raspisana **međunarodna potjernica**. Lice lišeno slobode će se bez odlaganja sprovedi sudiji za istragu, a najkasnije u roku od **24 časa** od časa lišenja slobode.

4.9.2. Lišenje slobode lica zatečenog u izvršenju krivičnog djela

Član 265. ZKP

Lice zatečeno u izvršenju krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti može svako lišiti slobode. Lice lišeno slobode se mora odmah predati državnom tužiocu ili policiji, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavijestiti jedan od tih organa.

4.9.3. Lišenje slobode lica na osnovu Zakona o prekršajima

Član 166 st. 1 ZP-a

Ovlašćeni policijski službenici ili drugo službeno lice, kad je ovlašćeno posebnim zakonom, u koliko postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo prekršaj može to lice lišiti slobode ako:

1. nije poznat identitet tog lica;
2. to lice nema prebivalište ili boravište u Crnoj Gori, a postoje okolnosti koje ukazuju da će pobjeći ili otići u drugu državu radi izbjegavanja odgovornosti za prekršaj;
3. postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti prekršaj ili dovršiti pokušani prekršaj;
4. postoji opasnost da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze koji su važni za prekršajni postupak.

Član 166 st. 2 ZP-a

Ovlašćena lica iz stava 1 ovog člana dužna su da o lišenju slobode lica koje je učinilo prekršaj sačine službenu zabilješku, koja sadrži vrijeme i mjesto lišenja slobode i da to lice, odmah, bez odlaganja, uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, privedu u sud.

4.9.4. Lišavanje slobode učinioca prekršaja od strane policije

Član 166 st. 3 ZP-a

Izuzetno, ukoliko se lice lišeno slobode zbog objektivnih razloga ne može privesti u sud, ovlašćena lica su dužna da lica lišena slobode privedu čim prestanu razlozi zbog kojih se to lice nije moglo privesti a najkasnije u roku od 12 časova.

Ukoliko se lice liši slobode nakon 22 časa, OPS će ga privesti nadležnom sudu na početku radnog vremena suda uključujući i neradne dane.

4.9.5. Lišavanje slobode vozača i instruktora vožnje na osnovu Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (ZOBS –a)

Ovlašćeni policijski službenik će, u skladu sa zakonom kojim se uređuju prekršaji, lišiti slobode vozača, mladog vozača, vozača početnika ili instruktora vožnje:

- 1) kod koga je utvrđeno prisustvo alkohola u organizmu u koncentraciji većoj od 1 g/kg;
- 2) koji je pod dejstvom psihoaktivnih supstanci;
- 3) koji odbije da se podvrgne ispitivanju na prisustvo alkohola, droge ili drugih psihoaktivnih supstanci ili
- 4) koji ne zaustavi vozilo na propisani znak ovlašćenog policijskog službenika u namjeri da izbjegne podvrgavanje kontroli.

4.9.6. Oduzimanje i zadržavanje putne isprave

Član 169 ZP-a

Radi obezbjeđenja prisustva okrivljenog pred sudom, ovlašćeni policijski službenik ili drugo ovlašćeno lice

može, u slučaju da to lice nema prebivalište ili boravište u Crnoj Gori, a postoje okolnosti koje ukazuju da će pobjeći ili otići u drugu državu radi izbjegavanja odgovornosti za prekršaj, od okrivljenog oduzeti putnu ispravu ili drugu ličnu ispravu, do privođenja pred sud.

Sud može produžiti trajanje mjere do izvršenja prekršajne sankcije.

O zadržavanju putne isprave izdaje se potvrda.

4.9.7. Imunitet kao ograničenje u primjeni ovlašćenja lišenja slobode

Ovlašćenje lišenja slobode ograničeno je na ona lica koja uživaju imunitet tj. protiv kojih postoji ograničena (uslovljena) mogućnost pritvaranja, pokretanja krivičnog postupka ili drugog postupka u kome se može izreći kazna zatvora. Ta lica, ovlašćeni policijski službenici samo izuzetno mogu lišavati slobode. Poslanici u Skupštini Crne Gore uživaju imunitet. Poslanike i druga lica koja uživaju takav tzv. personalni imunitet i to:

- **predsjednik Crne Gore**
- **predsjednik i članovi Vlade,**
- **predsjednik Vrhovnog suda,**
- **predsjednik i sudije Ustavnog suda,**
- **vrhovni državni tužilac.**

Ovlašćeni policijski službenici mogu lišavati slobode samo ako su zatečeni u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora. Međutim, ova lica se, izuzetno, mogu dovesti i u slučajevima koji su predviđeni odredbama posebnih zakona npr. član 33 Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica) pri čemu svrha dovođenja nije pritvaranje ili pokretanje krivičnog postupka ili drugog

postupka u kome se može izreći kazna zatvora.

Protiv poslanika se ne može pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora. Pored ovog tzv. personalnog imuniteta postoji i funkcionalni imunitet koji je po svom obimu znatno uži (odnosi se samo na aktivnosti koje su vezane za vršenje funkcije npr. odlučivanje, iznošenje mišljenja i glasanje). Ovaj imunitet, pored lica koja uživaju personalni imunitet, imaju i odbornici. Dakle, odbornici ne uživaju personalni, već samo funkcionalni imunitet. Tačnije, odbornici ne mogu biti pozvani na krivičnu odgovornost, pritvoreni ili kažnjeni zbog iznijetog mišljenja ili davanja glasa na sjednici u skuštini opštine i radnih tijela.

Poslanik ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoren za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje poslaničke funkcije. Sudija i sudija-porotnik uživa funkcionalni imunitet, odnosno sudija i sudija-porotnik ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje i glasanje pri donošenju sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom djelu. Sudija, u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja Sudskog savjeta.

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca uživaju funkcionalni imunitet i ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato ili odluku donijetu u vršenju svoje funkcije, osim ako se radi o krivičnom djelu. Kad je zakonom određeno da je za gonjenje pojedinih lica i krivičnih djela potrebno prethodno

odobrenje nadležnog državnog organa, državni tužilac ne može donijeti naredbu o sprovođenju istrage niti podići neposrednu optužnicu, odnosno optužni predlog, ako ne podnese dokaz da je odobrenje dato, osim ako je potvrđenim međunarodnim ugovorima drukčije određeno. Na isključenje krivičnog gonjenja stranaca koji uživaju pravo imuniteta u Crnoj Gori primjenjuju se pravila međunarodnog prava, odnosno lica koja uživaju diplomatski imunitet ovlašćeni policijski službenici ne mogu lišavati slobode, a lica koja uživaju konzularni imunitet mogu se lišiti slobode samo u slučaju teškog krivičnog djela i isključivo na osnovu pravosnažne i izvršne sudske odluke.

U slučaju sumnje da li se radi o licima strancima koji uživaju pravo imuniteta u Crnoj Gori, za objašnjenje se treba obratiti organu državne uprave nadležnom za inostrane poslove.

Ličnost diplomatskog predstavnika je neprikosnoveni -on ne može biti podvrgnut bilo kakvoj vrsti lišenja slobode ili pritvora i uživa potpuni imunitet od krivičnog sudstva države kod koje je akreditovan.

Kao ne manje bitno, treba istaći da imunitet uživaju i članovi porodice diplomatskog predstavnika pod uslovom da nisu državljani države kod koje se akredituje, a pod istim uslovom određene privilegije i imunitete može da uživa i administrativno-tehničko osoblje misije, poslužno osoblje i privatna poslua diplomatskog predstavnika.

Zgrade ili dijelovi zgrada u kojima je smještena diplomatska misija, kao i okolno zemljište koje se koristi za poslove misije, bez obzira na vlasnika, kao i rezidencija šefa misije imaju imunitet od svakog izvrše-

nja (član 22 Bečke konvencije o diplomatskim odnosima), jer se smatra da su te prostorije i zemljište neophodni za obavljanje funkcija misije.

Na primjer, Bečka konvencija o diplomatskim odnosima predviđa da prostorije misije, namještaj i drugi predmeti koji se u njima nalaze, kao i prevozna sredstva misije, ne mogu biti predmet nikakvog pretresa, revizije, zaplene ili mjere izvršenja (član 22 stav 3). Prema Bečkoj konvenciji o konzularnim odnosima i prostorije konzulata su nepovrjedive ali je njihov izvršni imunitet (član 31) uži od onog koji je predviđen u Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.

Funkcioneri međunarodnih javnih organizacija spadaju takođe u krug povlašćenih lica koja, u skladu sa pravilima međunarodnog prava, uživaju imunitet. Imunitet od građanskog i krivičnog sudstva uživaju takođe i stranci koji u svojstvu šefova ili članova državnih delegacija dolaze u Crnu Goru radi pregovaranja u cilju zaključenja bilateralnih i multilateralnih međunarodnih ugovora. Specijalne misije koje jedna država upućuje u drugu, uz njenu saglasnost, šefovi i članovi tih misija, uživaju takođe posebne privilegije i imunitete predviđene Konvencijom o specijalnim misijama od 16. decembra 1969. godine (Njujork).

4.10. Prikupljanje obavještenja od građana

Član 259 ZKP-a i čl. 65-69 Pravilnika

- Policija može pozivati građane radi prikupljanja obavještenja o krivičnom djelu i učiniocu. U pozivu se mora naznačiti razlog pozivanja i da građanin ima pravo da u prostorije policije dođe zajedno sa advokatom.

Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

- Prikupljanje obavještenja od strane policije od istog lica može trajati onoliko koliko je neophodno da se dobije potrebno obavještenje, a najduže šest sati.

- Obavještenja od građana ne smiju se prikupljati prinudno niti uz obmanu ili iscrpljivanje, a policija mora da poštuje ličnost i dostojanstvo građana. Ako građanin odbije da pruži obavještenja, on se ne može dalje zadržavati.

- Ako pozvani građanin dođe u prostorije policije zajedno sa advokatom, policija će dopustiti da advokat prisustvuje prikupljanju obavještenja od građanina.

- Službena zabilješka ili zapisnik o datom obavještenju pročitace se licu koje je obavještenje dalo. To lice može staviti primjedbe koje je policija dužna da unese u službenu zabilješku ili zapisnik. Kopija službene zabilješke ili zapisnika o datom obavještenju izdaće se građaninu, ako to zahtijeva.

- Građanin se može ponovo pozivati radi prikupljanja obavještenja o okolnostima drugog krivičnog djela ili učinioca, a radi prikupljanja obavještenja o istom krivičnom djelu može se ponovo pozvati uz saglasnost državnog tužioca.

O prikupljanju obavještenja od građana pomoću uređaja za audio ili audio-vizuelno snimanje, prethodno se obavještava lice koje daje izjavu i istovremeno poučava da zatraži reprodukovanje snimka radi provjeravanja date izjave. Kad se obavještenja uzimaju od više lica, a snimanje se vrši na istom uređaju, policijski službenik je obavezan da snimanje izvrši na način da se sa sigurnošću može utvrditi koje je lice i šta izjavilo.

Snimljeno obavještenje se može potpuno ili djelimično prepisati i priložiti uz službenu zabilješku ili zapisnik o prikupljenim obavještenjima, a njegov sadržaj ovjerava potpisom policijski službenik koji je izvršio snimanje.

Službena zabilješka ili zapisnik o datom obavještenju pročit će se licu koje je obavještenje dalo. Lice može dati primjedbe koje će se unijeti u službenu zabilješku ili zapisnik.

4.11. Privremeno ograničenje kretanja određenih lica na određenom prostoru

Član 52d ZUP-a i čl. 81 - 83 Pravilnika)

Policijski službenik može privremeno ograničiti pristup, kretanje ili zadržavanje u određenom prostoru ili objektu ili zadržati lice u određenom prostoru ili objektu:

1. ako postoji opasnost za život ljudi ili imovinu;
2. radi sprječavanja izvršenja krivičnog djela ili prekršaja;
3. radi pronalaženja i hvatanja učinilaca prekršaja.

Privremeno ograničenje pristupa, kretanja ili zadržavanja u određenom prostoru ili objektu može trajati samo do ostvarenja cilja radi kojeg se ovlašćenje primjenjuje, a najduže 12 časova, ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.

Zadržavanje lica u određenom prostoru ili objektu može trajati samo do ostvarenja cilja radi kojeg se ovlašćenje primjenjuje, a najduže šest časova, ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.

Kad to dopuštaju okolnosti, policijski službenik će saopštiti razloge sprovođenja ovih radnji.

Kriminalističko-taktičke radnje privremenog ograničenja slobode kretanja određenih lica na određenom prostoru, su:

1. blokada;
2. racija;
3. zasjeda;
4. potjera i
5. pregled određenih objekata i prostora.

Odluku o sprovođenju kriminalističko – taktičkih radnji donosi rukovodilac nadležne organizacione jedinice ili lice koje on ovlasti, a ako se radnje preduzimaju na području nadležnosti više organizacionih jedinica, odluku donosi direktor policije ili lice koje on ovlasti.

4.12. Zaustavljanje i pregled lica i predmeta

Član 56d ZUP-a

Policijski službenik je ovlašćen da zaustavi i izvrši pregled lica i predmeta koje lice nosi sa sobom kad je to neophodno:

1. da se obezbijedi zaštita opšte bezbjednosti;
2. radi pronalaska predmeta podobnih za napad ili samopovređivanje;
3. radi obezbjeđenja ličnosti, objekata i prostora od posebnog značaja.

Pregledom lica, smatra se spoljni pregled odjeće i obuće. Pregled predmeta koje lice nosi sa sobom obuhvata pregled predmeta koji su kod lica ili u njenoj neposrednoj blizini.

Pregled lica mora vršiti lice istog pola, osim kad je neophodan hitan pregled lica radi oduzimanja oružja ili predmeta podobnih za napad ili samopovređivanje.

Prilikom pregleda lica i predmeta, policijski službenik je ovlašćen da koristi tehnička sredstva i službenog psa.

Ukoliko policijski službenik prilikom pregleda lica i predmeta utvrdi da postoje okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti pretres, izvršiće pretres, u skladu sa zakonom.

4.13. Pregled vozila, putnika i prtljaga

Član 87-91 Pravilnika

Ovo ovlaštenje se preduzima kada se **ne** raspolaže sa dovoljno podataka za individualno određivanje prevoznog sredstva ili lica u kojem, odnosno kod koga bi se mogli naći tragovi ili predmeti krivičnog djela ili prekršaja, ali se na osnovu podataka sa kojima se raspolaže može osnovano pretpostaviti da će se u određenim vrstama prevoznih sredstava ili kod lica koja se tim sredstvom prevoze, ili u njihovom prtljagu pronaći tragovi ili predmeti krivičnog djela ili prekršaja, a samim tim, u određenim slučajevima, i lica koja mogu imati veze sa krivičnim djelom ili prekršajem. Ovlašćeni policijski službenici su u takvim slučajevima ovlašćeni da ličnim zapažanjem i pomoćnim sredstvima izvrše pregled prevoznog sredstva (iznutra i spolja), a od putnika da **zatraže** da pokažu šta imaju sve kod sebe i u svom prtljagu.

Pregledom prevoznog sredstva smatra se pregled svih otvorenih i zatvorenih prostora prevoznog sredstva i predmeta koji se prevoze.

Pregled putnika podrazumijeva i doticanje rukama djelova odjeće i stvari koje se nalaze na putniku ili u prtljagu kao i predmeta koje lice nosi, kao i korišćenje tehničkih pomoćnih sredstava koja služe za otkrivanje predmeta određene vrste ili sastava (npr. detektori). Kao putnici smatraju se i lica koja se u određenom momentu zateknu na prostoru namijenjenom za okupljanje putnika neposredno pred polazak na put ili neposredno po dolasku sa puta (čekaonice i peroni željezničkih i autobuskih stanica, aerodromi, luke i sl.). Pregledom prtljaga smatra se spoljni pregled prtljaga.

Pregled prevoznog sredstva i predmeta koji se u njemu nalaze i prtljaga policijski službenik vrši u prisustvu lica koje je upravljalo prevoznim sredstvom, odnosno lica čiji se predmeti ili prtljag pregleda.

Prilikom pregleda prevoznih sredstava policijski službenik može iz tog sredstva udaljiti putnike, dok se ne izvrši pregled.

Pregled putnika vrši policijski službenik istog pola kao i lice nad kojim se vrši pregled.

Pregled putnika vrše dva policijska službenika, na način da jedan policijski službenik vrši pregled, dok drugi policijski službenik brine za njegovu bezbjednost, a izuzetno, ukoliko za to postoje opravdani razlozi, pregled može vršiti jedan policijski službenik.

Ukoliko se prilikom pregleda pronađu predmeti koje, u skladu sa zakonom, treba oduzeti, policijski službenik ih privremeno oduzima.

O izvršenom pregledu prevoznog sredstva, putnika i prtljaga policijski službenik sastavlja službenu zabilješku. Ukoliko policijski službenik prilikom pregleda utvrdi da postoje okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti pretresanje prevoznih sredstava, putnika i prtljaga, postupiće u skladu sa članom 83 stav 6 Zakonika o krivičnom postupku (ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno KD koje se goni po službenoj dužnosti, OPS može, bez naredbe suda i bez prisustva svjedoka, izvršiti pretresanje prevoznih sredstava, putnika, prtljaga i drugih pokretnih stvari, osim računara i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su sa računarom povezani).

Ukoliko policijski službenik prilikom pregleda vrši poslove granične kontrole i tom prilikom utvrdi da

postoje okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti pretres prevoznih sredstava, putnika i prtljaga, izvršiće pretres u skladu sa Zakonom o graničnoj kontroli.

Policijski službenik će prije pregleda saopštiti licu razloge zbog kojih se pregled vrši i pozvati ga da pokaže predmete koje ima kod sebe ili u prevoznom sredstvu, osim ako bi se na taj način dovelo u pitanje izvršenje službenog zadatka. Ukoliko lice odbije da omogućiti pregled ili da pokaže predmete u prevoznom sredstvu, policijski službenik može, uz prethodno upozorenje, prinudno otvoriti zatvoreno prevozno sredstvo i izvršiti pregled.

Policijski službenik će prilikom prinudnog otvaranja zatvorenog prevoznog sredstva nastojati da ne prouzrokuje štetu, a ako šteta ipak nastane nakon otvaranja, dužan je da preduzme mjere da se nastala oštećenja zabilježe fotografijom ili na drugi pogodan način.

4.14. Potraga za licima i stvarima

Član 103-108 Pravilnika

Potragu za licima i stvarima preduzimaju policijski službenici radi pronalaženja i hvatanja učinilaca krivičnih djela ili prekršaja, pronalaženja predmeta koji su u vezi sa određenim krivičnim djelom ili prekršajem, pronalaženja određenih lica, utvrđivanja identiteta nepoznatih lica i leševa i pribavljanja podataka o licima ili predmetima.

Potraga se vrši organizovanjem blokade, zasjede, ograničenja kretanja lica na određenom prostoru ili objektu, prikupljanjem podataka, kontrolom, osmatranjem pojedinih punktova, pregledom prevoznih sredstava, lica i prtljaga i pretresanjem terena. Policijski službenik može vršiti pretraživanje terena radi pronalaska žrtve krivičnog djela, predmeta ili tragova krivičnog djela i nestalih lica.

Kad se traže žrtve krivičnog djela i nastradala lica policijski službenik može zatražiti pomoć građana. Potraga za licima i stvarima se pokreće raspisivanjem potjernice, objave ili raspisa o traganju.

Potjernica je akt koji, u skladu sa zakonom, raspisuje policija na osnovu naredbe suda ili rukovodioca organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija u cilju:

1. traganja za okrivljenim koji se nalazi u bjekstvu a protiv koga je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela za koje je po zakonu propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rješenje o određivanju pritvora;
2. traganja za osuđenim licem koje treba da otpočne sa izdržavanjem kazne zatvora odnosno zavodske mjere, a koje se krije ili se nalazi u bjekstvu;
3. traganja za osuđenim licem koji je pobjegao iz organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija, odnosno iz ustanove u kojoj se izdržava zavodska mjera.

Objavu policija raspisuje u cilju:

1. pronalaska ili prikupljanja podataka o predmetima koji su u vezi sa krivičnim djelom ili prekršajem;
2. pronalaženja nestalog lica;
3. identifikacije pronađenog nepoznatog leša;
4. utvrđivanja adrese okrivljenog čije je mjesto prebivališta odnosno boravišta nepoznato.

Raspis o traganju policija raspisuje:

1. za licem za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj;
2. za licem koje može dati potrebna obavještenja o krivičnom djelu, prekršaju ili učiniocu;

3. na zahtjev nadležnog organa, odnosno ustanove, koji je podniet u skladu sa posebnim zakonom;
4. na zahtjev zakonskog zastupnika lica odbjeglog od kuće i u drugim slučajevima, u skladu sa posebnim propisima.

Prema teritoriji na kojoj se sprovode, potrage mogu biti **lokalne, centralne i međunarodne.**

Lokalna potraga može se raspisati na teritoriji jedne ili više opština, ako se pretpostavlja da je predmet potrage na određenom području ili u jednom od više određenih mjesta ili da se lice udaljilo u određenom pravcu.

Centralnu potragu preduzimaju sve organizacione jedinice policije na teritoriji Crne Gore.

Raspisivanje međunarodne potrage vrši se u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku.

Potragu raspisuje organizaciona jedinica nadležna po mjestu sjedišta organa koji je donio akt o njenom izdavanju i procjenjuje koje mjere traganja treba preduzeti i odlučuje da li će raspisati lokalnu, centralnu ili predložiti raspisivanje međunarodne potrage, a nakon raspisivanja potrage preduzima potrebne mjere i prati njihovo ostvarenje.

Organizaciona jedinica koja je raspisala potragu obustavlja potragu na način na koji je raspisana.

Po pronalasku lica za kojim se traga, leša, predmeta ili adrese, bez odlaganja obavijestiti će se organizaciona jedinica koja je raspisala potragu.

Izuzetno, ako se dođe do saznanja da je lice koje je lišeno slobode odmah nakon privođenja nadležnom organu pušteno na slobodu, ili da je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne, ili da su nastupili

drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava nije više potrebna, organizaciona jedinica koja je raspisala potragu obustaviće potragu i prije dobijanja obavještenja ili naredbe o obustavi od nadležnog organa ili ustanove.

Policijski službenik će prijavu o nestanku lica ili predmeta primiti na zapisnik ili sačiniti službenu zabilješku.

Policijski službenik dužan je da odmah preduzme potrebne mjere u cilju pronalaska lica i predmeta za kojima se traga. O preduzetim mjerama policijski službenik sačinjava službenu zabilješku koja se, sa zapisnikom ili službenom zabilješkom, ulaže u spise predmeta.

O preduzetim mjerama u vezi prijave o nestanku lica i predmeta za kojim se traga policijski službenik obavještava podnosioca prijave, u roku od 30 dana od dana prijema prijave, a po potrebi i periodično.

Kada se pronađe maloljetnik za kojim je raspisana potjernica, policijski službenik je dužan da ga odmah preda nadležnom organu starateljstva opštine na čijem je području pronađen, ako nije drugačije određeno u raspisanoj potjernici.

Dovođenje maloljetnika nadležnom organu starateljstva vrši policijski službenik, po pravilu, u civilnom odijelu.

Policijski službenik može vršiti pretraživanje zemljišta, šuma, rijeka, jezera i sl. radi pronalaska žrtve krivičnog djela, predmeta ili tragova krivičnog djela, izgubljenih ili zalutalih lica ili lica koja su nastradala od elementarnih nepogoda.

Kada se traže žrtve krivičnog djela, nastradala ili zalutala lica, policijski službenik može zatražiti pomoć građana.

4.14.1. Raspisivanje potjernice i objave**Član 511 ZKP-a**

1. Potjernicu i objavu raspisuje policija.
2. Radi obavještanja javnosti o potjernici ili objavi mogu se koristiti i sredstva javnog informisanja.
3. Ako je vjerovatno da se lice za kojim je izdata potjernica nalazi u drugoj državi, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa, može se raspisati i međunarodna potjernica.
4. Na molbu organa druge države može se raspisati potjernica i za licem za koje se sumnja da se nalazi u Crnoj Gori, ako je u molbi data izjava da će se u slučaju pronalaženja tog lica zatražiti njegovo izdavanje.

4.15. Pregled određenih objekata i prostorija državnih organa, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika i uvid u njihovu dokumentaciju**Član 79 Pravilnika**

Pregled objekata i prostorija i uvid u dokumentaciju vrši se u prisustvu starješine državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i odgovornog lica u privrednom društvu i drugom pravnom licu, kome se prethodno saopštavaju razlozi pregleda odnosno uvida, osim u slučaju vršenja antiterorističkog pregleda kad, iz razloga bezbjednosti, na osnovu procjene policijskog službenika, ta lica neće prisustvovati.

Pregled vojnih objekata i uvid u dokumentaciju Vojske Crne Gore, kao i antiteroristički pregled, policijski službenik može izvršiti samo po odobrenju nadležnog vojnog starješine.

O pregledu objekata i prostorija i izvršenom uvidu u dokumentaciju, policijski službenik sačinjava službenu zabilješku.

Ukoliko pregledom objekata i prostorija i uvidom u dokumentaciju ili antiterorističkim pregledom policijski službenik pronađe predmete koji se moraju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku, ti predmeti će se oduzeti.

O oduzetim predmetima, policijski službenik je dužan da izda potvrdu o privremeno oduzetim predmetima

4.16. Zadržavanje na mjestu izvršenja krivičnog djela

Član 258 st. 1 ZKP-a

Ovlašćeni policijski službenik ima pravo da lice zatečeno na mjestu izvršenja krivičnog djela uputi državnom tužiocu ili da ga zadrži na mjestu izvršenja krivičnog djela do njegovog dolaska, ako bi to lice moglo dati podatke važne za krivični postupak i ako je vjerovatno da se njegovo saslušanje kasnije ne bi moglo izvršiti ili bi bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem ili drugim teškoćama.

Zadržavanje ovog lica na mjestu izvršenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati.

4.16.1. Upućivanje lica tužiocu

Član 42 Pravilnika

Policijski službenik upozoriće lice koje upućuje nadležnom državnom tužiocu da je dužno da se odmah ili u određenom roku javi nadležnom državnom tužiocu i upознаće ga sa razlozima upućivanja.

Lice se može uputiti nadležnom državnom tužiocu svojim vozilom, sredstvima javnog prevoza ili službenim vozilom, što policijski službenik procjenjuje u svakom konkretnom slučaju.

Policijski službenik koji upućuje lice upoznaće nadležnog državnog tužioca sa podacima koje to lice može dati i izvršiće provjeru da li se upućeno lice javilo državnom tužiocu.

Ukoliko lice odbije da se javi nadležnom državnom tužiocu, policijski službenik će zatražiti mišljenje nadležnog državnog tužioca i postupiti po njegovom nalogu. O upućivanju lica policijski službenik sastavlja službenu zabilješku, koja obavezno sadrži podatke o vremenu i mjestu upućivanja.

4.17. Zadržavanje prilikom vršenja granične provjere lica (Član 31 st.8 Zakona o graničnoj kontroli)

Prilikom vršenja granične provjere lica policijski službenik ovlašten je da zadrži lice za vrijeme koje je neophodno za vršenje provjere, a najduže šest časova. Policijski službenik je dužan da obezbijedi pravilno, nesmetano i brzo odvijanje granične provjere.

V RADNJE DOKAZIVANJA**5. Pretresanje stana, stvari i lica****5.1. Razlozi za pretresanje stana, drugih prostorija, pokretnih stvari i lica****Član 75 ZKP-a**

1. Pretresanje stana i drugih prostorija okrivljenog ili drugih lica i njihovih pokretnih stvari izvan stana može se preduzeti ako postoje osnovi sumnje da će se pretresanjem okrivljeni uhvatiti ili da će se pronaći tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za krivični postupak.
2. Pretresanje pokretnih stvari obuhvata i pretresanje računara i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su sa računarom povezani.
3. Pretresanje lica može se preduzeti kad postoje osnovi sumnje da će se pretresanjem pronaći tragovi i predmeti važni za krivični postupak.
Pod drugim prostorijama, smatra se svaki zatvoreni prostor uz stan, kao i okolno ograđeno zemljište sa objektima i stvarima koje koristi držalac stana.

5.1.1. Usmeni zahtjev za donošenje naredbe**Član 78 ZKP-a**

1. Usmeni zahtjev za donošenje naredbe za pretresanje može se podnijeti kad postoji opasnost od odlaganja.
2. Usmeni zahtjev može se saopštiti sudiji za istragu i telefonom, radio vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.
3. Kad je podnesen usmeni zahtjev za donošenje naredbe za pretresanje, sudija za istragu će dalji tok

razgovora zabilježiti. U slučaju kad se koristi audio ili stenografski zapisnik, u roku od 24 sata, napraviće se njegov prepis čija će se istovjetnost ovjeriti i čuvati sa originalnim zapisnikom.

5.1.2. Pretresanje po naredbi suda

Član 80 ZKP-a

1. Naredba o pretresanju predaje se prije početka pretresanja licu kod koga će se ili na kome će se pretresanje izvršiti. Prije pretresanja pozvaće se lice na koje se odnosi naredba o pretresanju da dobrovoljno preda lice, odnosno predmete koji se traže. To lice će se poučiti da ima pravo da uzme advokata, odnosno branioca koji može prisustvovati pretresu. Ako lice na koje se odnosi naredba o pretresu zahtijeva prisustvo advokata, odnosno branioca, početak pretresa će se odložiti do njegovog dolaska, a najduže za dva časa.
2. Pretresanju se može pristupiti i bez prethodne predaje naredbe, kao i bez prethodnog poziva za predaju lica ili stvari i pouke o pravu na branioca, odnosno advokata, ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi i imovine ili ako se pretresanje ima izvršiti u javnim prostorijama.
3. Pretresanje se vrši danju od 6 časova do 21 čas. Pretresanje se može vršiti i noću, ako je danju započeto pa nije dovršeno ili ako je to zbog opasnosti od odlaganja izričito naredio sud ili ako su ispunjeni zakonski uslovi (čl. 83 ZKP) za ulazak u tuđi stan bez naredbe suda.

5.1.3. Pravila pretresanja**Član 81 ZKP-a**

1. Držalac stana i drugih prostorija pozvaće se da prisustvuje pretresanju, a ako je on odsutan, pozvaće se njegov zastupnik ili neko od odraslih ukućana ili susjeda.
2. Zaključane prostorije, namještaj ili druge stvari otvoriće se silom samo ako njihov držalac nije prisutan ili neće dobrovoljno da ih otvori. Prilikom otvaranja izbjegavaće se nepotrebno oštećenje.
Pretresanju stana ili lica prisustvuju dva punoljetna građanina kao svjedoci, osim ako su ispunjeni zakonski uslovi (čl. 83 ZKP) za ulazak u tuđi stan bez naredbe suda. Pretresanje lica vrši lice istog pola, a za svjedoka se uzima lice istog pola. Svjedoci će se prije početka pretresanja upozoriti da paze na tok pretresanja, kao i da imaju pravo da prije potpisivanja zapisnika o pretresanju stave svoje prigovore, ako smatraju da sadržina zapisnika nije tačna.
3. Kad se pretresaju prostorije državnog organa, privrednog društva ili drugog pravnog lica, pozvaće se njihov rukovodilac da prisustvuje pretresanju.
4. Pretresanje i pregledi u vojnoj zgradi izvršiće se po odobrenju nadležnog vojnog starješine i uz prisustvo lica koje on odredi.
5. Ako se pretresanje mora izvršiti na brodu ili vazduhoplovu, naredba o pretresanju će se predati zapovjedniku broda, odnosno vazduhoplova. Zapovjednik broda, odnosno vazduhoplova ili lice koje on odredi prisustvuje pretresanju.
6. Pretresanje stana i lica treba vršiti obazrivo,

uz poštovanje ljudskog dostojanstva i prava na privatnost, bez nepotrebnog remećenja kućnog reda i uznemiravanja građana.

- 7) O pretresanju sastaviće se zapisnik, koji potpisuju lice kod koga se ili na kome se pretresanje vrši i lica čije je prisustvo obavezno. Tok pretresanja se može audio ili audiovizuelno snimiti uz obraćanje posebne pažnje na mjesta na kojima su pronađena određena lica i predmeti. Mjesto pretresanja i njegovi pojedini dijelovi, kao i lica, odnosno predmeti pronađeni tokom pretresanja se mogu fotografisati. Audio, odnosno audiovizuelni snimak i fotografije se prilažu zapisniku o pretresanju i mogu služiti kao dokaz.
- 8) Prilikom pretresanja privremeno će se oduzeti samo oni predmeti i isprave koji su u vezi sa svrhom pretresanja. U zapisnik će se unijeti i tačno naznačiti predmeti i isprave koji se oduzimaju, što će se unijeti i u potvrdu koja će se odmah izdati licu kome su predmeti, odnosno isprave oduzete.

5.2. Uputstva za obavljanje pretresa objekata

5.2.1. Upozorenja

Policajac mora:

- sprječiti bjekstvo osumnjičenog i obezbijediti da su svi izlazi iz objekta pokriveni policijskim službenicima;
- ne pokušavati lišiti slobode naoružanog osumnjičenog nasamo ili samo sa još jednim policajcem;
- pozvati pomoć/podršku;
- sačiniti plan, svaki član treba da zna svoju ulogu;
- pobrinuti se da zona ulaza u objekat bude bezbjedna.

5.2.2. Prije ulaska na mjesto događaja

Prije ulaska na mjesto događaja morate:

- pokušati razgovarati sa osumnjičenim;
- predstaviti se kao policajac;
- narediti osumnjičenom da izađe
- narediti mu/joj da se kreće prema vama sa rukama podignutim u vis iznad glave;
- pričekati reakciju na svoju usmenu komandu;
- preduzeti sve da se uklone nevini civili iz objekta prije početka pretresa;
- zabraniti civilima da vam pomažu;
- tražiti i naći jednog osumnjičenog, ali uvijek pretpostaviti da ima još jedan.

5.2.3. Uputstva za obavljanje pretresa vozila

5.2.4. Bezbjednosne mjere

Prije obavljanja pretresa vozila:

- zona pretresa se mora obezbijediti;
- svi osumnjičeni moraju biti pod kontrolom;
- ako je došlo do bilo kakvog okupljanja ljudi to mora biti pod kontrolom;
- mora biti prisutno više policijskih službenika u cilju pružanja pomoći i održavanja kontrole dok jedan policajac obavlja pretres;
- vozilo mora biti kontrolisano van mjesta gdje saobraćaju vozila.

5.2.5. Podaci koje treba evidentirati

Kada se pretražuje vozilo zapisnik treba da sadržava:

- detaljan opis vozila, marku, model, boju, broj vrata;
- registarske oznake vozila, FIN oznaku,
- ime i adresu vlasnika - vozača;

- podatke o osiguranju vozila i/ili pregledu;
fizička oštećenja na vozilu, spoljašnja, unutrašnja, itd.

5.2.6. Oprema

Pri obavljanju pretresa potrebna je sljedeća oprema:

- rukavice koje će zaštititi vaše ruke i spriječiti ostavljanje otisaka na određenim mjestima;
- ručna baterijska lampa;
- vrećice i materijal za obilježavanje predmeta za sve stavke koje se oduzimaju;
- podesan alat.

5.3. Oduzimanje drugih predmeta po osnovu naredbe o pretresanju

Član 82 ZKP-a

(1) Ako se prilikom pretresanja stana ili lica nađu predmeti koji nemaju veze sa krivičnim djelom zbog kojeg je pretresanje naređeno, ali koji ukazuju na drugo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda.

(2) Ako pretresanju nije prisustvovao nadležni državni tužilac, on će se odmah obavijestiti o pronalasku predmeta iz stava 1 ovog člana, radi pokretanja krivičnog postupka. Ovi predmeti će se odmah vratiti, ako državni tužilac nađe da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, a ne postoji drugi zakonski osnov po kome bi se ti predmeti mogli oduzeti.

(3) Ako se kod pretresanja računara i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka oduzmu određeni predmeti, oni će se odmah vratiti svojim korisnicima, ako nijesu potrebni za vođenje postupka. Lični podaci

prikupljeni pretresanjem mogu se koristiti samo u svrhu vođenja krivičnog postupka i izbrisace se čim ta svrha prestane.

5.3.1. Privremeno oduzeti predmeti

Policijski službenik će privremeno oduzeti predmete:

- 1) koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom ili prekršajnom postupku;
- 2) za koje je Krivičnim zakonikom ili drugim zakonom propisana mjera bezbjednosti ili zaštitna mjera obavezno oduzimanje predmeta;
- 3) koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za izvršenje krivičnog djela ili prekršaja ili koji su nastali izvršenjem krivičnog djela ili prekršaja.
- 4) ako okolnosti slučaja, priroda i svojstva predmeta ukazuju da je predmet namijenjen za izvršenje krivičnog djela ili prekršaja;
- 5) ako je to neophodno radi zaštite opšte bezbjednosti; 6) ako je predmet moguće upotrijebiti za samopovređivanje, napad, bjekstvo, skrivanje ili uništavanje dokaza da je učinjen prekršaj.

Policijski službenik privremeno oduzima predmete kada:

- 1) izvršava odluku suda;
- 2) ih pronade prilikom pretresanja stana, drugih prostorija, pokretnih stvari i lica;
- 3) primjenjuje ovlašćenja iz člana 257 stav 2 Zakonika o krivičnom postupku, (a koja su u ovom Vodiču navedena na strani 27) postoji opasnost od odlaganja i ne može se sačekati da sud donese odluku o privremenom oduzimanju;

Policijski službenik zatražiće od lica koje drži predmete koje treba privremeno oduzeti da ih preda, osim ako

postoji bojazan da bi se na taj način predmeti uništili ili oštetili.

Ukoliko lice odbije da preda predmete, oduzimanje će se izvršiti prinudno. Prilikom oduzimanja predmeta, izdaje se potvrda u kojoj se pojedinačno i detaljno opisuju oduzeti predmeti, tako da se jasno mogu razlikovati od drugih predmeta.

Ukoliko su predmeti pronađeni prilikom vršenja radnje o kojoj se sačinjava zapisnik, u zapisnik će se unijeti gdje su pronađeni i dati njihov opis istovjetno kao i u izdatoj potvrdi o oduzimanju.

Predmeti koji se oduzimaju, a nije ih moguće popisati, staviće se u omot i zapečatiti.

Privremeno oduzeti predmeti vratiće se vlasniku ili držaocu čim prestanu razlozi zbog kojih su ti predmeti oduzeti, ako krivični ili prekršajni postupak ne bude pokrenut, odnosno ako se u roku od tri mjeseca ne podnese krivična prijava.

Policijski službenik neće vraćati predmete, ako se radi o predmetima za koje je zakonom propisana mjera bezbjednosti ili zaštitna mjera obaveznog oduzimanja predmeta.

O vraćanju predmeta policijski službenik izdaje potvrdu.

5.3.2 Ulazak u tuđi stan bez naredbe i pretresanje

Ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan i druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako:

- držalac stana to traži;
- neko zove u pomoć;
- je to neophodno radi neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela;

- je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela;
- je to neophodno radi spašavanja ljudi i imovine;
- je to neophodno radi izvršenja odluke o pritvoru ili dovođenju okrivljenog ili drugog lica;
- je to neophodno radi lišenja slobode učinioca krivičnog djela koji je u bjekstvu ili za kojim je raspisana potjernica; ili
- se pretresanje ima izvršiti u javnim prostorijama.

Držalac stana, ako je prisutan, ima pravo u ovom slučaju, da na postupak ovlašćenog policijskog službenika iznese primjedbe. Ovlašćeni policijski službenik je dužan da držaoca stana obavijesti o ovom pravu i da njegove primjedbe unese u potvrdu o ulasku u stan, odnosno u zapisnik o pretresanju stana.

Ako je izvršen samo ulazak u tuđi stan ili druge prostorije bez pretresanja, držaocu stana izdaće se potvrda, u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno druge prostorije, kao i primjedbe držaoca. Ako se u tuđem stanu ili drugim prostorijama vrši i pretresanje, treba vršiti obazrivo, uz poštovanje ljudskog dostojanstva i prava na privatnost, bez nepotrebnog remećenja kućnog reda i uznemiravanja građana. Ako se prilikom pretresanja stana ili lica nađu predmeti koji ukazuju na drugo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda

O pretresanju sastaviće se zapisnik, koji potpisuju lice kod koga se ili na kome se pretresanje vrši i lica čije je prisustvo obavezno. Tok pretresanja se može audio ili audiovizuelno snimiti uz obraćanje posebne pažnje na

mjesta na kojima su pronađena određena lica i predmeti. Mjesto pretresanja i njegovi pojedini dijelovi, kao i lica, odnosno predmeti pronađeni tokom pretresanja se mogu fotografisati. Audio, odnosno audiovizuelni snimak i fotografije se prilažu zapisniku o pretresanju i mogu služiti kao dokaz.

Pretresanje se može sprovesti i bez prisustva svjedoka ako bi prisustvo pretresanju izložilo svedoke riziku od fizičkih povreda ili ako prisustvo svjedoka nije moguće odmah obezbijediti, a postoji opasnost od odlaganja. Razlozi za pretresanje bez prisustva svjedoka moraju se naznačiti u zapisniku.

Ovlašćeni policijski službenik može, bez naredbe za pretresanje i bez prisustva svjedoka, sprovesti pretresanje lica prilikom izvršenja naredbe o prinudnom dovođenju ili prilikom lišenja slobode, ako postoji sumnja da lice posjeduje oružje ili oruđe za napad ili ako postoji sumnja da će lice odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od njega oduzeti kao dokaz u krivičnom postupku.

Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ovlašćeni policijski službenik može, bez naredbe suda i bez prisustva svjedoka, izvršiti pretresanje prevoznih sredstava, putnika, prtljaga i drugih pokretnih stvari, osim računara i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su sa računarom povezani.

Kad ovlašćeni policijski službenik vrši pretresanje bez naredbe za pretresanje dužan je da o tome odmah podnese izvještaj sudiji za istragu.

Pod spašavanjem ljudi i imovine, podrazumijeva se

postojanje opasnosti po život ili zdravlje ljudi i njihove imovine, kad se opasnost ne može otkloniti na drugi način i u slučaju opasnosti prouzrokovane požarom, eksplozivnim, otrovnim ili drugim opasnim materijama koje se nalaze u stanu ili u drugoj prostoriji, kao i ukoliko se u stanu nalazi mentalno oboljelo lice koje je potencijalno opasno za druga lica u stanu ili prostoriji, a što zahtijeva neodložno postupanje policijskih službenika.

Pod neposrednim hvatanjem učinioca krivičnog djela podrazumijeva se ulazak u stan i druge prostorije radi hvatanja učinioca krivičnog djela koji se dao u bjekstvo nakon što je zatečen u vršenju ili neposredno nakon izvršenog krivičnog djela.

5.4. Vršenje uviđaja i određivanje vještačenja

Član 263 ZKP-a

Ako državni tužilac nije u mogućnosti da odmah izađe na lice mjesta, policija može sama izvršiti uviđaj i odrediti potrebna vještačenja koja ne trpe odlaganje, osim obdukcije i ekshumacije leša. Ako državni tužilac stigne na lice mjesta u toku vršenja uviđaja, on može preduzeti vršenje ovih radnji.

VI KRIVIČNA DJELA KOJA SU POVEZANA SA PRIMJENOM POLICIJSKIH OVLAŠĆENJA

6.1. Povreda prava upotrebe jezika i pisma

Član 158 KZ-a

Ko suprotno propisima o upotrebi jezika i pisma naroda ili pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji žive u Crnoj Gori uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju organima ili organizacijama upotrijebi jezik ili pismo kojim se služi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

6.2. Povreda ravnopravnosti

Član 159 KZ-a

(1) Ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, pripadnosti rasi ili vjeroispovijesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubjeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči ljudska prava i slobode utvrđena Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno zbog mržnje prema pripadniku grupe određene na osnovu rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ako djelo iz stava 2 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

6.3. Povreda slobode izražavanja nacionalne ili etničke pripadnosti

Član 160 KZ-a

(1) Ko sprječava drugog da izražava svoju nacionalnu ili etničku pripadnost ili kulturu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko prinudava drugog da se izjašnjava o svojoj nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti.

(3) Ako djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.4. Povreda slobode ispovijedanja vjere i vršenja vjerskih obreda

Član 161KZ-a

(1) Ko sprječava ili ograničava slobodu vjerovanja ili ispovijedanja vjere, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko sprječava ili ometa vršenje vjerskih obreda.

(3) Ko prinudava drugog da se izjašnjava o svom vjerskom uvjerenju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Službeno lice koje učini djelo iz st. 1 do 3 ovog člana, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.5. Protivpravno lišenje slobode**Član 162 KZ-a**

- (1) Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način protivpravno oduzme ili ograniči slobodu kretanja, kazniće se zatvorom do jedne godine.
- (2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je protivpravno lišenje slobode trajalo duže od trideset dana ili je vršeno na svirep način ili je licu koje je protivpravno lišeno slobode usljed toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.
- (4) Ako je usljed djela iz st. 1 i 3 ovog člana nastupila smrt lica koje je protivpravno lišeno slobode, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.
- (5) Za pokušaj djela iz stava 1 ovog člana kazniće se.

6.6. Iznudivanje iskaza**Član 166 KZ-a**

- (1) Službeno lice koje u vršenju službe upotrijebi silu ili prijetnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u namjeri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svjedoka, vještaka ili drugog lica, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je iznudivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem ili ako su usljed iznudenog iskaza nastupile naročito teške posljedice za okrivljenog u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

6.7. Zlostavljanje**Član 166a KZ-a**

- (1) Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do jedne godine.
- (2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

6.8. Mučenje**Član 167 KZ-a**

- (1) Ko drugom nanese veliki bol ili teške patnje, bilo da su tjelesne ili duševne, sa ciljem da od njega ili trećeg lica dobije priznanje ili drugo obavještenje, ili da ga nezakonito kazni ili da ga zastraši, ili da na njega izvrši pritisak, ili da zastraši ili izvrši pritisak na neko treće lice, ili iz nekog drugog razloga koji se zasniva na diskriminaciji, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana izvrši službeno lice u vršenju službe ili je djelo izvršeno uz njegov izričiti ili prećutni pristanak ili ako je službeno lice podstrekavalo drugo lice na izvršenje djela iz stava 1 ovog člana, kazniće se za djelo iz stava 1 ovog člana zatvorom od jedne do osam godina.

6.9. Narušavanje nepovredivosti stana**(Čl. 169. KZ-a)**

- (1) Ko neovlašćeno prodre u tuđ stan ili tuđe zatvorene prostorije ili se na zahtjev ovlašćenog lica iz tog stana ili prostorije ne udalji, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinilo službeno

lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Za pokušaj djela iz st. 1 i 2 ovog člana kazniće se.

6.10. Protivzakonito pretresanje

Član 170 KZ-a

Službeno lice koje u vršenju službe protivzakonito vrši pretresanje stana, prostorija ili lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.11. Neovlašćeno otkrivanje tajne

Član 171 KZ-a

(1) Advokat, ljekar ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Neće se kazniti za djelo iz stava 1 ovog člana ko otkrije tajnu u opštem interesu ili interesu drugog lica, koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

6.12. Povreda tajnosti pisma i drugih pošiljki

Član 172 KZ-a

(1) Ko neovlašćeno otvori tuđe pismo, telegram ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost ili ko neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, telegram ili drugu pošiljku ili ko povrijedi tajnost elektronske pošte, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko saopšti drugom sadržinu koju je saznao povredom tajnosti tuđeg pisma ili kakvo drugo pismeno ili pošiljku, telegrama ili kakvog drugog zatvorenog pismena ili pošiljke ili se tom

sadržinom posluži.

(3) Ako djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.13. Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje

Član 173 KZ-a

(1) Ko posebnim uređajima neovlašćeno prisluškuje ili snima razgovor, izjavu ili kakvo saopštenje koji mu nijesu namijenjeni, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko omogući nepoznatom licu da se upozna sa razgovorom, izjavom ili saopštenjem koji su neovlašćeno prisluškivani, odnosno tonski snimani.

(3) Ako je djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učinilo službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.14. Neovlašćeno fotografisanje

Član 174 KZ-a

(1) Ko neovlašćeno načini fotografski, filmski, video ili drugi snimak nekog lica i time osjetno zadre u njegov lični život ili ko takav snimak preda ili pokazuje trećem licu ili mu na drugi način omogući da se sa njim upozna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.15. Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka

Član 175 KZ-a

(1) Ko objavi ili prikaže spis, portret, fotografiju, film ili fonogram ličnog karaktera bez pristanka lica koje je spis sastavilo ili na koga se spis odnosi, odnosno bez pristanka

lica koje je prikazano na portretu, fotografiji ili filmu ili čiji je glas snimljen na fonogramu ili bez pristanka drugog lica čiji se pristanak po zakonu traži i time osjetno zadre u lični život tog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.16. Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka

Član 176 KZ-a

(1) Ko podatke o ličnosti koji se prikupljaju, obrađuju i koriste na osnovu zakona neovlašćeno pribavi, saopšti drugom ili upotrijebi u svrhu za koju nijesu namijenjeni, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko protivno zakonu prikuplja podatke o ličnosti građana ili tako prikupljene podatke koristi.

(3) Ko neovlašćeno preuzme identitet drugog lica i pod imenom tog lica korisit neko njegovo pravo ili stekne za sebe ili drugoga korist ili korišćenjem njegovog identiteta zadre u lični život tog lica ili naruši njegovo lično dostojanstvo ili mu nanese, kakvu štetu, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(4) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.17. Isključenje postojanja krivičnih djela iz člana 172 – 176 ovog zakonika

Neće se kazniti za djelo iz člana 172 – 176 ovog zakonika ko preduzimanje radnje izvršenja nekog od tih djela

spriječi ili otkrije krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.

6.18. Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva **Član 177 KZ-a**

(1) Ko spriječi drugog da koristi pravo na podnošenje molbe, prijave, tužbe, žalbe, prigovora, drugog pravnog sredstva, kao i drugog podneska, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.19. Povreda slobode govora i javnog istupanja **Član 178 KZ-a**

(1) Ko drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.20. Sprječavanje javnog skupa **Član 181 KZ-a**

(1) Ko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način spriječi ili ometa javni skup koji je organizovan u skladu sa zakonom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

6.21. Lažno predstavljanje**Član 383 KZ-a**

(1) Ko se u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, lažno predstavlja kao službeno ili vojno lice ili neovlašćeno nosi kakve znake službenog ili vojnog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko izvrši kakvu radnju koju je ovlašćeno da izvrši samo određeno službeno ili vojno lice.

6.22. Samovlašće**Član 384 KZ-a**

(1) Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(2) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno upotrebom sile ili prijetnje, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno prijetnjom ubistvom ili teškom tjelesnom povredom, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ko djelo iz st. 1 do 3 ovog člana učini za drugog, kazniće se kaznom propisanom za to djelo.

(5) Ako je djelo iz stava 1 i stava 4 u vezi sa stavom 1 ovog člana učinjeno na štetu građana, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

6.23. Neprijavljivanje pripremanja krivičnog djela**Član 385**

(1) Ko zna da se priprema izvršenje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža

kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće spriječiti njegovo izvršenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili izvršeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako nije prijavljeno pripremanje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od četrdeset godina, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Za djelo iz stava 1 ovog člana neće se kazniti lice kojem je učinilac bračni drug, lice sa kojim učinilac živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojlac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

6.24. Lažno prijavljivanje

Član 388 KZ-a

(1) Ko prijavi određeno lice da je učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac tog djela, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti protiv lica za koje zna da nije učinilac tog djela.

(3) Ko sam sebe prijavi da je učinio krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Kaznom iz stava 3 ovog člana kazniće se i ko prijavi da je učinjeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to djelo nije učinjeno.

6.25. Neprijavljivanje krivičnog djela i učinioca**Član 386 KZ-a**

(1) Ko zna da je neko lice učinilo krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od četrdeset godina ili zna samo da je takvo djelo učinjeno pa to ne prijavi prije nego što su djelo, odnosno učinilac otkriveni, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i službeno ili odgovorno lice koje svjesno propusti da prijavi krivično djelo za koje je saznalo u vršenju svoje dužnosti, ako se za to djelo po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna.

(3) Za neprijavljivanje krivičnog djela ili učinioca iz st. 1 i 2 ovog člana neće se kazniti lice kojem je učinilac bračni drug ili sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojlac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i branilac, ljekar ili vjerski ispovjednik učinioca.

6.26. Neizvršenje sudske odluke**Član 395 KZ-a**

(1) Službeno ili odgovorno lice koje odbije da izvrši pravosnažnu i izvršnu sudsku odluku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako lice iz stava 1 ovog člana izvrši pravosnažnu i izvršnu sudsku odluku, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto, obustaviće se.

6.27. Zloupotreba službenog položaja**Član 416 KZ-a**

(1) Službeno lice koje protivpravnim iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom korist, drugom nanese štetu ili teže povrijedi prava drugog, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu preko tri hiljade eura, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrijednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

6.28. Nesavjestan rad u službi**Član 417 KZ-a**

(1) Službeno lice koje kršenjem zakona ili drugih propisa ili opštih akata, propuštanjem dužnosti nadzora ili na drugi način očigledno nesavjesno postupa u vršenju službe, iako je bilo svjesno ili je bilo dužno i moglo biti svjesno da usljed toga može nastupiti teža povreda prava drugog ili imovinska šteta, pa takva povreda, odnosno šteta u iznosu koji prelazi tri hiljade eura i nastupi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana došlo do teške povrede prava drugog ili je nastupila imovinska šteta u iznosu koji prelazi trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Odgovorno lice u ustanovi ili drugom subjektu, osim onih koje se bave privrednom djelatnošću, koje učini djelo

iz st. 1 i 2 ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to djelo.

6.29. Protivzakonita naplata i isplata

Član 418 KZ-a

Službeno lice koje od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan da plati ili naplati više nego što je dužan da plati ili koje pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati, odnosno preda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

6.30. Prevara u službi

Član 419 KZ-a

(1) Službeno lice koje u vršenju službe u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlašćeno lice da izvrši nezakonitu isplatu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi tri hiljade eura, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je djelom iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

6.31. Pronevjera

Član 420 KZ-a

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji novac, hartije od vrijednosti ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene u službi ili na radu u državnom organu, ustanovi ili drugom subjektu koji se ne bavi privrednim poslovanjem, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi tri hiljade eura, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je djelom iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

6.32. Posluga

Član 421 KZ-a

Ko se naovlašćeno posluži novcem, hartijom od vrijednosti ili drugim pokretnim stvarima koje su mu povjerene u službi ili na radu u državnom organu, privrednom društvu, ustanovi ili drugom subjektu ili radnji ili ove stvari drugom neovlašćeno da na poslugu, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godina.

6.33. Sitna prevara u službi, pronevjera i posluga

Član 421a KZ-a

(1) Ko učini sitnu prevaru u službi, pronevjeru ili poslugu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Prevara u službi, pronevjera i posluga smatraju se sitnim ako visina nezakonite isplate, vrijednost pribavljene protivpravne imovinske koristi ili vrijednost pronevjerenih stvari ili stvari kojom se učinilac poslužio ne prelazi iznos od sto pedeset eura, a u namjeri da pribavi malu imovinsku korist.

6.34. Protivzakoniti uticaj

Član 422 KZ-a

(1) Ko neposredno ili preko trećeg lica zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili prihvati obećanje poklona

ili druge koristi za sebe ili drugog da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje ili se obaveže da će posredovati da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je za posredovanje iz stava 2 ovog člana primljen poklon ili druga korist, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Primljeni poklon i druga korist oduzeće se.

6.35. Navođenje na protivzakoniti uticaj

Član 422a KZ-a

(1) Ko neposredno ili preko trećeg lica službenom ili drugom licu da, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist zasebe ili drugog da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ko neposredno ili preko trećeg lica službenom ili drugom licu da, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist za sebe ili drugog da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Učinitelj djela iz st. 1 i 2 ovog člana koji je prijavio djelo prije nego što je saznao da je ono otkriveno, može se osloboditi od kazne.

(4) Primljeni poklon i druga korist oduzeće se.

6.36. Primanje mita

Član 423 KZ-a

(1) Službeno lice koje neposredno ili posredno zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili koje prihvati obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(2) Službeno lice koje neposredno ili posredno zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili koje prihvati obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, kazniće se zatvorom od dvije do osam godina.

(3) Službeno lice koje izvrši djelo iz st. 1 ili 2 ovog člana u vezi sa otkrivanjem krivičnog djela, pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka, izricanjem ili izvršenjem krivične sankcije, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Službeno lice koje poslije izvršenja, odnosno neizvršenja službene ili druge radnje iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, a u vezi s njom, zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(5) Strano službeno lice koje učini djelo iz st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to djelo.

(6) Ako odgovorno ili drugo lice u ustanovi ili drugom subjektu koji se ne bavi privrednim poslovanjem učini

djelo iz st. 1, 2 i 4 ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to djelo.

(7) Primljeni poklon i druga korist oduzeće se.

6.37. Davanje mita

Član 424 KZ-a

(1) Ko službenom ili drugom licu da, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist za njega ili drugog, da službeno lice izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom davanju mita službenom licu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko službenom licu ili drugom licu da, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist za njega ili drugog, da službeno lice izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom davanju mita službenom licu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i kad je poklon ili druga korist data, ponuđena ili obećana stranom službenom licu.

(4) Učinitelj djela iz st. 1, 2 i 3 ovog člana koji je prijavio djelo prije nego što je saznao da je ono otkriveno može se osloboditi od kazne.

(5) Odredbe st. 1, 2 i 4 ovog člana primjenjuju se i kad je poklon ili druga korist data, ponuđena ili obećana odgovornom ili drugom licu u ustanovi ili drugom subjektu koji se ne bavi privrednim poslovanjem.

VII NASILJE U PORODICI ILI U PORODIČNOJ ZAJEDNICI

Nasilje u porodici odnosno porodičnoj zajednici je ozbiljan i složen problem sa kojim se susreću kako same porodice i njihovi članovi, tako i obrazovne, socijalne i ustanove dječje zaštite, organi unutrašnjih poslova i institucije pravosudnog sistema. No i pored toga nasilje u porodici, posebno nasilje nad ženama i djecom ni u jednoj pomenutoj službi nije postavljeno kao problem od posebnog značaja.

Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici

Član 220 KZ-a

- (1) Ko primjenom grubog nasilja naruši tjelesni ili duševni integritet, članova svoje porodice ili porodične zajednice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1 ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.
- (4) Ako je usljed djela iz st. 1, 2 i 3 ovog člana nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina
- (5) Ko prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud ili drugi državni organ odredio na osnovu zakona, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do 6 mjeseci.

7.1. Postupak službenika policije

Od službenika policije koji dolazi na intervenciju očekuje se da:

- prekine nasilje;
- ostane na mjestu događaja ako je žrtva odlučila da napusti dom sve dok ne uzme svoje stvari i ode;
- ako je došlo do hapšenja nasilnika da objasni žrtvi da je to obaveza države a ne njihova krivica jer su prijavili nasilje;
- procijeni da li su djeca žrtve nasilja ili im prijeti opasnost i preduzme potrebne mjere njihove zaštite;
- proslijedi informacije o slučaju specijalizovanim službama – kriminalističkim, socijalnim i sl.;
- vodi računa da problem nasilja vjerovatno traje dugo;
- bude svjestan da neki građani osjećaju nelagodnost i strah na pojavu službenika policije (uniforme, lisica, oružja);
- ima u vidu da prijavljivanje policiji može pojačati nasilje prema žrtvi, prema policiji, žrtve prema nasilniku ili nasilnika prema sebi;
- poznaje očekivanja žrtve.
- Žrtva od službenika policije očekuje profesionalan izgled i ponašanje, brigu na slučaju potrebne medicinske intervencije, zaustavljanje nasilja, preduzimanje određenih mjera i radnji, uzimanje izjava, prikupljanje dokaza, privođenje nasilnika;
- da mjesto događaja napusti tek kada je žrtva sigurna, a nasilnik u fazi smirivanja, kada neće ponovo preduzeti akt agresije ili samoagresije;
- žrtve se često osjećaju bespomoćne i omalovažene. Njima je važno da znaju da mogu računati na pomoć u

slučaju potrebe.

Policijski službenici prilikom intervencije u slučaju nasilja u porodici ne smiju:

- pokazati nezainteresovanost za žrtvu;
 - osuđivati žrtvu ili se zgražavati nad njenim životom;
 - priklanjati se jednoj od sukobljenih strana;
 - kršiti zakone tokom intervencije i prekoračiti ovlašćenja.
- Ukoliko je fizička intervencija nužna mora biti ostvarena tako da:
- bude sigurna za sve učesnike (žrtvu, nasilnika, policajca, djecu, svjedoke);
 - bude efikasna – da daje maksimalne rezultate uz minimalan napor;
 - bude nenasilna, uz poštovanje ljudskih prava;
 - je jednostavna, da ne zahtijeva dugotrajnu pripremu.

7.2. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici

7.2.1. Dužnost prijavljivanja nasilja

Član 9

Državni organ, drugi organ, zdravstvena, obrazovna i druga ustanova dužni su da prijave policiji učinjeno nasilje za koje saznaju u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, odnosno djelatnosti.

Prijavu o učinjenom nasilju dužno je da policiji podnese odgovorno lice u organu ili ustanovi iz stava 1 ovog člana, kao i zdravstveni i socijalni radnik, nastavnik, vaspitač i drugo lice koje sazna za učinjeno nasilje u vršenju svojih poslova.

Organ za prekršaje i policija dužni su da obavijeste centar za socijalni rad o prijavljenom nasilju.

7.2.2. Obezbjedenje žrtve

Član 14

Policijski službenik je dužan da prati žrtvu u stan ili drugi prostor za stanovanje prilikom uzimanja ličnih stvari koje su joj neophodne u svakodnevnom životu, osim ako se žrtva tome izričito protivi.

Radnja ovog člana može se izvršiti i radi obezbjeđenja privremenog smještaja i zbrinjavanja žrtve.

7.3. Zaštitne mjere

7.3.1. Svrha zaštitnih mjera

Član 19

Zaštitne mjere se izriču radi sprječavanja i suzbijanja nasilja, otklanjanja posljedica učinjenog nasilja i preduzimanja efikasnih mjera prevaspitanja učinioca nasilja i otklanjanja okolnosti koje pogoduju ili podstiču vršenje novog nasilja.

7.3.2. Vrste zaštitnih mjera

Član 20

Učiniocu nasilja može se izreći jedna ili više zaštitnih mjera:

- 1) udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje (u daljem tekstu: udaljenje iz stana);
- 2) zabrana približavanja;
- 3) zabrana uznemiravanja i uhodjenja;
- 4) obavezno liječenje od zavisnosti;
- 5) obavezni psihosocijalni tretman

7.3.3. Podnosioci zahtjeva

Član 27

Zahtjev za određivanje zaštitne mjere mogu podnijeti žrtva ili njen zastupnik, centar za socijalni rad, odnosno

druga ustanova socijalne i dječje zaštite, policija ili državni tužilac.

Zaštitnu mjeru organ za prekršaje može odrediti i po službenoj dužnosti.

7.3.4. Naredba

Član 28.

Policijski službenik može, radi otklanjanja opasnosti po fizički integritet žrtve, narediti učiniocu nasilja udaljenje ili zabranu vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje, koja ne može trajati duže od **tri dana**.

Pisano naređenje o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje policijski službenik mora uručiti učiniocu nasilja i žrtvi odmah, a najkasnije u roku od dva časa, u prisustvu punoljetnog lica koje može biti drugi policijski službenik, a koje nije član porodice.

Pisano naređenje iz stava 2 ovog člana mora da sadrži: dan i čas udaljenja ili zabrane vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje; granice područja u kojima se učinilac nasilja ne smije kretati, boraviti ili približiti žrtvi i adresu boravka učinioca nasilja za vrijeme trajanja udaljenja ili zabrane vraćanja.

Prilikom napuštanja stana ili drugog prostora za stanovanje, učinilac nasilja ima pravo da uzme svoje lične stvari neophodne za svakodnevni život i obavezu da preda policijskom službeniku ključeve od stana ili drugog prostora za stanovanje.

Policijski službenik pisano naređenje iz stava 2 ovog člana prilaže uz službeni izvještaj o događaju i o tome odmah, a najkasnije u roku od 12 časova, obavještava organ za prekršaje i centar za socijalni rad.

Organ za prekršaje će, u roku iz stava 1 ovog člana, odlučiti da li će izreći zaštitnu mjeru.

7.3.5. Obaveznost postupanja po zaštitnoj mjeri

Član 32

Učinilac nasilja je dužan da postupi u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom.

Lice koje u djelokrugu svog rada sazna da učinilac nasilja ne postupa u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom, dužno je da o tome obavijesti organ za prekršaje, centar za socijalni rad, odnosno drugu ustanovu socijalne i dječje zaštite, policiju ili državnog tužioca.

7.3.6. Izvršenje rješenja

Član 33

Rješenje o izrečenoj zaštitnoj mjeri organ za prekršaje je dužan da dostavi odmah organu ili ustanovi nadležnoj za sprovođenje izvršenja, a najkasnije u roku od tri dana od dana donošenja rješenja.

Rješenje o izrečenoj zaštitnoj mjeri iz čl. 20 tačke 1,2,3 ovog zakona dostavlja se na izvršenje policiji.

7.3.7. Odgovornost za nepostupanje po naredbi

Član 38

Novčanom kaznom od najmanje 800 eura ili kaznom zatvora od najmanje četrdeset dana kazniće se za prekršaj učinilac nasilja ako ne postupi po naredbi policijskog službenika o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje

VIII PROCEDURE NA LICU MJESTA DOGAĐAJA**8. Opšta uputstva****8.1. Lice mjesta**

Lice mjesta je lokacija:

- mjesto gdje je došlo do izvršenja radnje,
- mjesto gdje je došlo do nastupanja posljedice,
- tako i svako drugo mjesto na kome se nalaze predmeti i tragovi podesni za dokazivanje krivično-pravnih, relevantnih činjenica (ovo mjesto se često naziva i mjesto nalaza).

U širem smislu, pod mjestom krivičnog događaja smatra se i mjesto gdje se vrše pripremne radnje za izvršenje nekog krivičnog djela.

8.1.1. Obezbjedenje lica mjesta

Policajac mora biti svjestan da u svakoj radnji ili aktivnosti, bilo da je sprovodi policija, građani ili okolina, postoji mogućnost ka izmjeni ili uništenju prvobitnog mjesta događaja. Mjesto događaja mora se očuvati da bi **uviđajna ekipa izvršila kriminalističko-tehničku obradu lica mjesta.**

8.1.2. Procedure na mjestu događaja

U cilju obezbjeđivanja lica mjesta, policajac:

- mora hitno izaći na lice mjesta;
- mora oprezno pristupiti mjestu na propisan način;
- utvrditi da li je žrtva živa ili nije;
- se bez naročite potrebe **ne smije kretati po licu mjesta;**
- na licu mjesta bez potrebe **ne treba ništa dodirivati ili pomjerati;**
- mora na otvorenom prostoru mrtvo tijelo pokriti raspoloživim sredstvom;

- mora sprovesti eventualnu potragu za izvršiocem (izvršiti pretresanje i lišenje slobode kada se steknu zakonski uslovi);
- mora blokirati mjesto događaja – zahvatiti veći krug od onog za koji se misli da je dovoljan (najmanje duplo);
- mora nekim prikladnim predmetima obilježiti širi krug lica mjesta (fluorescentna traka, lanci, kanap, kupe, neki predmet i sl.);
- mora, ukoliko se desila saobraćajna nezgoda, usmjeravati saobraćaj drugom kolovoznom trakom ili izvan mjesta događaja;
- ne dozvoliti da bilo ko uđe u blokirani krug- do dolaska ekipe za vršenje uviđaja;
- nepozvana (znatiželjna) lica mora udaljiti na takvu udaljenost da ne mogu osmatrati detalje lica mjesta;
- ukoliko je izvršilac krivičnog djela zatečen na licu mjesta ili u blizini, mora paziti da ne uništi tragove, a posebno one koji bi se mogli naći na njemu (npr. da ne pere ruke ukoliko je koristio vatreno oružje);
- mora zapisati ili zapamtiti ko je, šta i zbog čega dirao;
- se ne smije nigdje naslanjati, u zatvorenom prostoru, ne dodirivati kvake, slavine, ručicu vodokotlića, prekidače za svijetlo zbog eventualnih tragova;
- na otvorenom prostoru mora registrovati atmosferske prilike (kiša, snijeg, inje, magla, rosa), a u zatvorenom prostoru registrovati eventualne mirise (dim cigarete, barut, benzin, parfem i sl.);
- mora pokazati snalažljivost u obezbjeđivanju tragova i predmeta (npr. zaštititi najlonom tragove krvi kada pada kiša, tragove stopala u blatu i sl.);
- mora čuvati tajnu lica mjesta događaja, jedino državnom

tužiocu i licima koja učestvuju u vršenju uviđaja podnijeti iscrpan izvještaj o situaciji koja je zatečena;

- o činjenicama sa lica mjesta ne smije voditi razgovor sa građanima, rodbinom i prijateljima, niti sa predstavnicima javnog informisanja (novinari, RTV);
- ne smije pred građanima ili svjedocima događaja komentarisati događaj ili pred njima izvoditi svoje zaključke o događaju;
- mora sačiniti izvještaj o obezbjeđenju lica mjesta i službenu zabilješku o svim preduzetim mjerama i radnjama.

8.1.3. Obezbjeđenje predmeta i tragova

Policijski službenik mora tražiti i obezbjeđiti tragove i predmete od uništenja i kontaminacije do dolaska uviđajne ekipe. Ukoliko dođe do atmosferskih padavina (kiša, snijeg, grad, jako sunce i dr.) tragove i predmete je neophodno prekriti podesnim sredstvom.

Vidljivi tragovi: tragovi stopala, krv, tragovi vozila, stakla i dr.

Nevidljivi tragovi: tragovi papilarnih linija, barutnih čestica, vlakna i dr.

Predmeti: tragovi vatrenog oružja, oruđa, odjeće, vozilo i dr.

Konstatujte činjenice koje mogu biti bitne za krivični postupak: da li su svijetla bila ugašena, vrata otvorena, koji je položaj ručice mjenjača vozila, kakvi su vremenski uslovi, temperatura, mirisi itd.

8.1.4. Odgovori na pitanja

Kada policajac utvrdi da je izvršeno krivično djelo ili prekršaj, pri obezbjeđenju lica mjesta mora pokušati

dobiti odgovor na sljedeća pitanja:

- Šta se desilo?
- Kada se to desilo?
- Gdje se desilo, da li na tom mjestu ili negdje drugo?
- Kako se desilo?
- Zašto se desilo?
- Ko je povrijeđeni, oštećeni ili žrtva?
- Ko je to učinio?
- Sa kim?
- Koji materijalni tragovi i predmeti krivičnog djela se mogu koristiti kod pronalaženja i lišenja slobode izvršioca?
- Koji su materijalni tragovi i predmeti koji će se koristiti kao dokazi u krivičnom postupku u cilju odmjerenja počinocu objektivne i pravedne kazne?

8.1.5. Procedure vezane za zdravstveno stanje žrtve

Potrebno je:

- voditi računa o zdravlju povrijeđene osobe;
- ako žrtva pokazuje znakove života treba joj pružiti prvu pomoć, a ako je neophodno, žrtvu transportovati u zdravstvenu ustanovu, zavisno od potrebe mora se voditi računa da se to radi pažljivo, da se preduzimanjem ove radnje zdravstveno stanje žrtve ne bi pogoršalo;
- kad god dođe do pomjeranja ili prenošenja žrtve **obilježiti prvobitno zatečeni položaj žrtve;**
- ako se žrtva nalazi u životnoj opasnosti, zavisno od situacije, jedan policajac iz patrole treba da bude pored nje kako bi u pogodnom momentu saznao činjenice koje govore o tome ko je izvršio krivično djelo;
- obavijestiti medicinsko osoblje, ukoliko su teže tjelesne

povrede pa se povrijeđeni ne smije pomjerati sa lica mjesta.

8.1.6. Zatečene osobe na mjestu događaja

Policajac se mora pobrinuti da prisutne osobe ostanu u blizini i da ne unište tragove, te ako nema drugačija uputstva, mora prvenstveno prikupiti obavještenja od građana koji su prisutni na licu mjesta.

Postupak:

- sa uže i šire okoline lica mjesta treba udaljiti sva radoznala lica ali to treba učiniti taktički kako se sa lica mjesta nebi odstranili i očevidci i kako se nebi izazvao revolt onih lica koja bi mogla pružiti korisnu informaciju;
- legitimisati zatečena lica – moguće očevidce i iste razdvojiti kako se ne bi mogli dogovarati (sugestivno djelovanje), od istih prikupiti prva neophodna obavještenja (šta se desilo, kako, sa čim, ko je izvršilac, pribaviti lični opis, kuda se i u kom pravcu udaljio nakon izvršenog krivičnog djela);
- tokom obezbjeđenja lica mjesta treba nastojati da se pronađu očevidci ili lica koja mogu pružiti korisnu informaciju o žrtvi i izvršiocu ukoliko nijesu zatečena na licu mjesta;
- obavezno prikupiti obavještenja da li je ko i šta dirao ili pomjerao do dolaska policije;
- lica koja su očevidci kriminalnog događaja treba zadržati ili uputiti državnom tužiocu (Čl. 258 ZKP i Čl. 41 Pravilnika)

8.1.7. Obavješćavanje dežurne službe

- Od Dežurne službe tražiti pojačanje, ukoliko je potrebno;
- u nekim slučajevima zatražiti od Dežurne službe

dolazak medicinske ekipe (ako ima više povrijeđenih), ili vatrogasnu službu ukoliko se desio požar;

- saznanja prenijeti Dežurnoj službi radio vezom (ili na drugi način) radi donošenja adekvatne odluke (o organizovanju blokade, zasjede i sl.);

Obavijestite svoju stanicu o situaciji i tražite pomoć, čekajte dok ne dobijete odobrenje da napustite lice mjesta.

8.2. Procedure o saobraćajnim nezgodama

Policijski službenici koji vrše obezbjeđenje mjesta saobraćajne nezgode, imaju zadatak da sačuvaju izgled mjesta nezgode u nepromijenjenom stanju odnosno da neophodne promjene izgleda mjesta svedu na nužni minimum uz, ukoliko je to moguće, omogućavanje bezbjednog odvijanja saobraćaja pored mjesta nezgode ili preusmjeravanjem saobraćaja.

8.2.1. Saobraćajne nezgode sa težim posljedicama

Ako se radi o saobraćajnoj nezgodi sa **težim posljedicama** (velika materijalna šteta, povreda i/ili smrt jednog ili više lica), policajac treba da:

1. odmah po saznanju za saobraćajnu nezgodu sa povrijeđenim ili poginulim licima obavijesti dežurnu službu s ciljem obavješćavanja ustanove za pružanje hitne medicinske pomoći;
2. izađe na mjesto saobraćajne nezgode;
3. obezbijedi lice mjesta saobraćajne nezgode da ne dođe do nove nezgode;
4. pruži pomoć povrijeđenim licima i preduzme aktivnosti u cilju oslobađanja lica iz teže deformisanih vozila;
5. organizuje transport povrijeđenih lica do zdravstvene

ustanove;

6. izvijesti dežurnu službu o nezgodi, tj. lokaciji, broju vozila na mjestu nezgode, broju povrijeđenih lica i njihovom trenutnom stanju, potrebi za ispomoć itd.;

7. utvrdi učesnike i svjedoke saobraćajne nezgode i da ih razdvoji;

8. pronade i obezbijedi tragove i predmete saobraćajne nezgode a posebno kad se radi o zapaljivim, eksplozivnim i drugim opasnim materijama;

9. ukloni radoznalo građanstvo sa lica mjesta saobraćajne nezgode;

10. u slučaju bjekstva vozača sa lica mjesta da prikupi podatke o vozilu, eventualnom oštećenju, pravcu kretanja i vozaču u cilju indentifikovanja i pronalaženja;

11. reguliše saobraćaj na mjestu nezgode ukoliko je moguće;

12. obezbijedi vozila i teret od krađe i kvarenja;

13. detaljno upozna rukovodioca uviđaja o svim preduzetim mjerama i radnjama a posebno o promjenama na licu mjesta ako ih je bilo;

14. pruži pomoć uviđajnoj ekipi;

15. preuzme aktivnosti na raščišćavanju puta (vozila, teret, stvari i dr. rasuti materijal);

16. napravi detaljan izvještaj o obezbjeđenju lica mjesta saobraćajne nezgode.

8.2.2. Saobraćajne nezgode sa manjom materijalnom štetom

Ako se radi o saobraćajnoj nezgodi sa manjom materijalnom štetom, policajac treba da:

1. utvrdi ko su učesnici;

2. utvrdi na čiji zahtjev se vrši uviđaj;

3. obavijesti dežurnu službu o nezgodi i zatraži pomoć ako je neophodna;
4. obezbijedi lice mjesta od nastanka novih saobraćajnih nezgoda;
5. dokumentuje, odnosno fiksira stanje na licu mjesta;
6. naloži da se vozila uklone sa kolovoza;
7. sačini dokumentaciju o uviđaju.

8.2.3. Mjesto saobraćajne nezgode

Ovlašćeno lice koje vrši uviđaj, preduzeće:

1. utvrđivanje užeg mjesta nezgode i smjera kretanja;
2. utvrđivanje podataka o učesnicima nezgode;
3. pronalaženje i identifikovanje tragova i predmeta saobraćajne nezgode;
4. fiksiranje i mjerenje tragova i predmeta saobraćajne nezgode;
5. prikupljanje ostalih podataka na licu mjesta saobraćajne nezgode;
6. izazivanje, fiksiranje, pakovanje i slanje dokaznih sredstava;
7. utvrđivanje podataka o putu, signalizaciji i saobraćaju;
8. utvrđivanje podataka o vozilima;
9. prikupljanje podataka o vremenskim prilikama;
10. prikupljanje podataka o posljedicama saobraćajne nezgode;
11. uzimanje izjava od učesnika i svjedoka saobraćajne nezgode;
12. popisivanje imovine koja ostaje iza lica koje je u saobraćajnoj nezgodi poginulo ili teže povrijeđeno i njeno obezbjeđenje do momenta preuzimanja;
13. formiranje uviđajne dokumentacije.

8.2.4. Materijalni tragovi

Mogući materijalni tragovi su:

1. kosa sa razbijenog vjetrobranskog stakla i drugih metalnih djelova vozila;
2. vlakna sa odjeće;
3. komadići stakla sa razbijenih svjetala i drugih stakala na vozilu;
4. boja i lak vozila;
5. trag papilarnih linija;
6. krv;
7. tragovi vozila: kočenja, blokiranja, zanošenja, struganja, vučenja itd.

8.3. Procedure koje treba sprovesti ako se u vozilu nađe eksplozivno sredstvo

Ako se u vozilu pronade eksplozivno sredstvo:

- ostavite vozilo onako kako jeste;
- obezbijedite dato mjesto u prečniku većim od 300 m;
- tražite pomoć, ali ne koristite se radio-stanicom, mobilni telefon u krugu od 100 metara od minsko eksplozivne naprave, radio predajnik može aktivirati sredstvo;
- zaustavite saobraćaj da ne ulazi u tu zonu;
- čekajte nadređene, ostavite obučanim stručnjacima da rade sa minsko eksplozivnim sredstvima.

8.4. Procedure kod slučajeva saznanja da je u toku provala ili razbojništvo

U slučajevima provale i razbojništva, policajac mora:

- reagovati na licu mjesta brzo ali bezbjedno;
- zatražiti dodatnu pomoć u ljudstvu ako je potrebna;
- planirati način dolaska na mjesto događaja;

- obezbijediti podatke jedinicama za podršku;
- planirati reakciju policije vezano za bezbjednost žrtve, neposredne okoline i policije;
- ubilježiti sumnjive osobe, vozila ili aktivnosti blizu lica mjesta i evidentirati registarske oznake podatke o vozilima u toj zoni;
- ako je osumnjičeni zatečen nađen na licu mjesta, zadržati ga/je (izvršiti lični pretres i obezbijediti tragove na odjeći i tijelu) i pratiti odgovarajuće postupke kod hapšenja;
- ako je osumnjičeni uspio pobjeći, prikupiti podatke vezano za lični opis lica i pravac udaljavanja sa lica mjesta i upoznati članove tima putem radio veze;
- obavijestiti dežurnu službu radi preduzimanja daljih mjera i radnji;
- pretražiti šire lice mjesta i utvrditi da li ima ikakvih predmeta i stvari koje je izvršilac odbacio;
- pronađene predmete obezbijediti radi kriminalističko - tehničke obrade;
- kada je situacija bezbjedna, pribaviti sve neophodne podatke za izvještaj;
- u svim slučajevima obavezno **preduzeti mjere bezbjednosti** da se ne unište tragovi, (tragovi otisaka stopala ili papilarnih linija prstiju, tragovi vozila itd.).

8.5. Postupci u slučaju upotrebe vatrenog oružja

8.5.1. Radnje u slučajevima upotrebe vatrenog oružja

Ako dođe do upotrebe vatrenog oružja, treba:

- obezbijediti i obilježiti lice mjesta;
- utvrditi zdravstveno stanje povrijeđenog, ukazati prvu pomoć i obezbijediti medicinsku pomoć;

- provjeriti sva lica koja su zatečena na licu mjesta;
- locirati i obezbijediti svo oružje, čaure i projekte;
- locirati i obezbijediti sva oštećenja od projektila mjesta gdje su zrna pogodila;
- zabilježiti sve predmete i njihovu poziciju na licu mjesta;
- voditi računa da će se izvršiti uzorkovanje barutnih čestica sa šaka i odjeće osumnjičenog sprovesti izuzimanje ostataka baruta na rukama i odjeći kao i na rukavima svih mogućih lica, jer to ukazuje na to ko je pucao iz vatrenog oružja;
- ako oduzmete oružje od osumnjičenog, provjeriti stanje oružja, te ga obezbijediti;
- pazite da se ne uništite tragovi papilarnih linija i biološki tragovi na vatrenom oružju;
- ne stavljati ništa u cijev niti ispaljivati iz vatrenog oružja;
- obezbijediti da lica prisutna na licu mjesta ne operu ruke prije uzorkovanja barutnih čestica, pregleda ostataka baruta;
- odbačeno vatreno oružje zaštititi nekim podesnim sredstvom od atmosferskih padavina (kiša, snijeg, od jakog sunca improvizovanjem sjenke, paziti da predmet ne dodiruje površinu oružja);
- paziti da ne dođe do pomjeranja čaura radi utvrđivanja mjesta pucanja;
- licu koje je koristilo vatreno oružje u roku od 4 sata a najduže do 24 sata, izuzeti tragove pucanja “GSR čestice” sa ruku ili garderobe. Treba voditi računa da lice ne dođe u kontakt sa nekom tečnošću a idealno bi bilo da mu se na ruke stave papirne (ne najlonske) kese

(dvije, na obje ruke po jedna) i oblijepe se selotejp trakom, koje bi skinuo krim. tehničar u CB-u ili OB-u.

8.6. Posebne radnje u slučajevima silovanja

U slučajevima silovanja, slijedite procedure i uputstva za nasilni zločin, a pored toga:

- ne dopustite žrtvi da uništi tragove pranjem ili čišćenjem odjeće prije nego što žrtvu pregleda doktor;
- obezbijedite i obilježite lice mjesta;
- zapamtite da su prve izjave žrtava i svjedoka osnovni ključ za rješavanje ovakvih zločina;
- uvijek uporedite izjave sa predmetima i tragovima na licu mjesta.

8.7. Posebne procedure kod smrtnih slučajeva

8.7.1. Smrtni slučajevi mimo medicinskog nadzora

Sve slučajeve u kojima je lice preminulo mimo medicinskog nadzora mora istražiti policija da bi se isključila mogućnost bilo kakvog zločina ili nemara. Policija mora veoma pažljivo istražiti žrtvu, okolnosti i lica umiješana u svaki smrtni slučaj, te:

- odmah po dolasku mora pregledati lice mjesta i uvjeriti se s čime imate posla;
- ako postoje znakovi života, policajac mora pretpostaviti da je žrtva živa, i njegova dužnost je da odmah preduzme odgovarajuće mjere prve pomoći da sačuva taj život;
- mora obezbijediti lice mjesta i zaštititi tragove;
- ako vi ili neko drugi mora pomjeriti ili izmijeniti bilo šta, kao recimo pomjeriti žrtvu da bi joj pružio pomoć, sve što se učini mora se dokumentovati;
- sve što se doda ili izuzme sa lica mjesta, takođe se

- mora zabilježiti;
- obično policajac može samo pretpostaviti da je došlo do smrti **a samo ljekar može proglasiti smrt;**
- policajac koji prvi dođe na lice mjesta trebao bi prvo provjeriti da li je žrtva živa;
- smrt se pretpostavlja kada ne postoji prisustvo tri osnovne tjelesne funkcije – *rada srca, disanja i centralnog nervnog sistema (mozga).*
- kada je ustanovljena smrt, ne treba dirati niti pomjerati tijelo, ako za to ne postoji apsolutna potreba.

8.7.2. Podaci koje treba zabilježiti

Policajac bi u najmanju ruku trebao zabilježiti sljedeće podatke:

- datum i vrijeme kada je obavještenje primljeno;
- mjesto smrti, i biti vrlo konkretan;
- kako je došla prijava, od strane nekog građanina, preko policijskih sredstava veze, i sl., te se pobrinuti da se pribave opisni podaci ako građanin šalje prijavu;
- trenutne vremenske uslove na licu mjesta;
- sve podatke o identitetu preminulog.

8.8. Prijava smrtnog slučaja

8.8.1. Prestanak disanja

Policajac, vezano za disanje, mora:

- potražiti i opipati znake disanja;
- koncentrisati se na gornji dio abdomena, odmah ispod rebra; najmanje disanje će dovesti do podizanja i spuštanja u ovoj oblasti.

8.8.2. Nepostojanje srčane aktivnosti

Policajac, vezano za cirkulaciju, mora:

- opipati puls na ručnom zglobu, vratu ili slabinama;
- oslušnuti srčane zvuke uvom uz pluća;
- provjeriti da li se krv vraća u zonu ispod noktiju time što će se nokat pritisnuti, a kada se pusti obojiti, čime se krv vraća ako srce radi.

8.8.3. Aktivnosti centralnog nervnog sistema

Policajac, vezano za mišićne reflekse, mora znati da:

- je očna jabučica najosjetljiviji organ tijela;
- se refleks postiže laganim dodirrom na površinu očne jabučice;
- ako je žrtva mrtva, mišićna kontrola oka i očnih kapaka nestaje i ne dolazi ni do kakve reakcije.

8.8.4. Opšte promjene na licu koje umire (na licu koje je u agoniji)

Promjene koje se na licu koje umire najprije dešavaju:

- prestanak disanja;
- prestanak cirkulacije;
- bljedilo kože;
- hladnoća kože i oblivenost hladnim znojem;
- šake i stopala su hladni i modri;
- fizička slabost- lice zauzima pasivan položaj tijela- ne može da se kreće;
- opuštenost mišića,
- često je pomućenje svijesti;
- promjene na očima, proširene zjenice, zamućen pogled, nestanak unutrašnjeg očnog pritiska.

8.9. Posebne radnje u slučajevima samoubistva

Kod sumnje u slučaj samoubistva, moraćete:

- obezbijediti i očuvati lice mjesta;
- prvo dozvoliti da smrt konstatuju, ako je moguće, ljekar ili medicinsko osoblje;
- ako ne postoje sigurni pokazatelji smrti, počnite davati prvu pomoć i alarmirajte medicinsko osoblje;
- uvijek uzmite u obzir mogućnost nasilnog zločina na licu mjesta samoubistva;
- pregledajte lice mjesta, uključujući i brave na vratima i prozorima, način izvršenja djela, oprostajno pismo, životnu situaciju i okolnosti;
- ako je lice obješeno, zapamtite da konop treba odrezati toliko visoko da konop i čvor ostanu na vratu tijela u cilju detaljnije pretrage.

8.10. Podaci o klasifikaciji smrti

8.10.1. Smrt pod nadzorom

Žrtva je bila na njezi medicinskih stručnjaka koji su bili svjesni okolnosti koje ugrožavaju život.

8.10.2. Smrt bez nadzora

Žrtva je preminula van bolnice ili medicinske ustanove, i nije bila na trenutnoj ili dugoročnoj njezi ljekara.

8.10.3. Vrste smrti

Smrt utvrđuje ljekar, a uzrok smrti ili ljekar koji je liječio pacijenta ili ljekar DZ (Doma Zdravlja) ili HMP (Hitne medicinske pomoći), ili mrtvozorac, a ukoliko je smrt nasilna ili postoji sumnja da je smrt nasilna i u slučajevima gdje je smrt posledica krivičnog djela ili postoji sumnja da je posledica krivičnog djela- zahtijeva

se sudskomedicinska obdukcija, na način što policajac o smrti nekog lica obavještava nadležnog Tužioca za istragu.

Po porijeklu, smrt može biti:

- prirodna
- nasilna

pa je prirodna smrt posledica bolesti, fiziološkog starenja ili

- naprasna „iz punog zdravlja”;
- neznana- nepoznatog uzroka;
- sumnjiva- pod neobičnim okolnostima

dok je nasilna smrt posledica:

- ubistva;
- samoubistva;
- zadesa- nesrećnog slučaja.

8.11. Droge

8.11.1. Mjere bezbjednosti

Policajac mora:

- biti svjestan da su obično lica koja su povezana sa drogom i naoružana;
- provjeriti osumnjičenog detaljno, paziti da nema nezatvorenih igala u odjeći, te na rizik od HIV-a i hepatitisa (koristiti zaštitne gumene rukavice).

8.11.2. Postupak u slučaju pronalaska ilegalnih laboratorija

Ako policajac nađe na laboratoriju u kojoj se proizvodi droga:

- ne smije pušiti, postoji rizik od eksplozije;

- mora otvoriti prozore;
- mora ugasiti struju ispod opreme za kuvanje;
- ne zatvara tekuću vodu koja rashlađuje opremu za kuvanje.

8.11.3. Potraga za dokazima i druge radnje

U slučaju vezanom sa drogom policajac mora:

- obavijestiti dežurnu službu o situaciji i potražite dodatnu pomoć;
- privremeno oduzeti sve zamotuljke i paketiće koji bi mogli biti droga koju treba laboratorijski pregledati;
- uzeti u posjed svu opremu za pripremu ili korišćenje droge;
- spakovati sve dokaze u posebne papirne vrećice, pažljivo ih obilježiti u smislu toga gdje i ko i kada su stavke uzete u posjed policije;
- u prostorijama, brzo pregledati sve sobe, posebno toalete i spavaće sobe, postoji velik rizik za uništavanje dokaza puštanjem vode na njih u toaletu.

8.11.4. Postupak sa osumnjičenima

Policajac mora:

- pobrinuti se da se svako lice koje je umiješano u djelo ili lice mjesta događaja pažljivo pretrese;
- razdvojiti sva lica tako da ona ne mogu razgovarati međusobno;
- obavezno im vezati ruke na leđa, tako da ne mogu uklanjati dokaze tokom drugih istraga na licu mjesta;
- policija ima ovlašćenje da interveniše u svim slučajevima kada je droga u pitanju, držanja, prometa ili uživanja droge a sve u cilju sprječavanja dalje zloupotrebe droge. Droga će se obavezno oduzeti, a lice lišiti slobode.

8.11.5. Pokazatelji korišćenja droge

Sljedeće stavke ukazuju na korišćenje droge:

- cigare od marihuane i djelovi biljke;
- aluminijska folija, lule, vage i noževi;
- žileti, kašike, igle, špric, fini šećer, askorbinska i limunska kisjelina, plastične kesice i filteri od cigara;
- slamke, umotane novčanice, ogledala, oštrice i kašike;
- male tablete;
- prašak, djelovi biljaka, tečnosti; tablete i kapsule;
- papirna ambalaža, plastika i trake, kao i otisci prstiju.

8.11.6. Simptomi trenutne upotrebe narkotika

Što se tiče simptoma trenutne upotrebe narkotika, treba paziti na sljedeće:

- osip ili crvenilo odmah po uzimanju;
- euforija;
- disajna depresija;
- pospanost;
- zatvor;
- umanjen refleks kašljanja;
- sužene zjenice, oči kao čiode;
- smanjen vid;
- ožiljci od igle, tragovi od traka.

8.12. Slučajevi požara

8.12.1. Upozorenja za bezbjednost kod gašenja požara

Kada se počne sa gašenjem požara:

- ne gasite vodom vatru na električnim instalacijama kao ni zapaljive tečnosti kao što su benzin i kisjeline;
- obavite evakuaciju lica iz zone požara;
- uklonite sva lica čije bi prisustvo moglo ometati gašenje požara.

8.12.2. Zabilješke i radnje

U slučajevima požara:

- važno je istražiti mjesto požara radi bezbjednosti o uzroku požara i radi provjere da li postoje bilo kakvi elementi krivičnog djela;
- kada ste stigli na mjesto požara, zabilježite kakvo je trenutno stanje požara, gdje je vatra najača, da li ima odvojenog plamena, kako i u kom pravcu se požar širi;
- prikupite podatke o požaru od svjedoka i vatrogasaca;
- kada se požar ugasi, provjerite brave na prozorima i vratima;
- pokušajte naći tragove požara u obliku slova V koje označavaju početne tačke požara;
- ako ima preminulih osoba, ne mičite tijela pokrijte ih da ih zaštitite od oštećenja zbog toga što se prvo mora očistiti mjesto požara.

8.12.3. Uzrok požara

Početak ili uzrok požara:

- može biti namjeran čin upotrebom zapaljivih tečnosti.

8.12.4. Tragovi

Zapamtite postojanje:

- otisaka stopala ili tragova guma;
- stakla;
- kanistera ili buradi sa zapaljivim tečnostima;
- brava.

IX GRANIČNA KONTROLA I STRANCI**9. 1. Zakon o graničnoj kontroli****9.1.1. Granična kontrola****Član 2**

Granična kontrola obuhvata nadzor državne granice, granične provjere i procjenu prijetnji za bezbjednost državne granice i vrši se radi:

- obezbjeđenja državne granice;
- zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine;
- sprječavanja vršenja i otkrivanja krivičnih djela i prekršaja i pronalaženja i hvatanja njihovih učinilaca;
- sprječavanja nezakonitih migracija;
- sprječavanja i otkrivanja drugih aktivnosti i radnji kojima se ugrožava javna bezbjednost.

9.1.2. Prelazak državne granice**Član 10**

Prelazak državne granice je svako kretanje ljudi preko državne granice. **Državna granica se, po pravilu, može prelaziti samo na graničnim prelazima** sa važećom putnom ispravom ili drugom ispravom propisanom za prelazak državne granice, u vrijeme koje je određeno za odvijanje saobraćaja na graničnom prelazu i na način koji je u skladu sa namjenom graničnog prelaza.

9.1.3. Prelazak državne granice van graničnog prelaza**Član 11**

Izuzetno državna granica se može prelaziti i van graničnog prelaza i van utvrđenog radnog vremena graničnog prelaza u slučaju:

- slobodne plovidbe;

- iskrcavanja pomoraca radi boravka u opštini na čijem području je luka u kojoj je njihov brod pristao ili u susjednim opštinama;
- prelaska lica ili grupe lica koja imaju odobrenje za prelazak državne granice, ako je takav prelazak neophodan iz opravdanih razloga i nije suprotan međunarodnom ugovoru;
- prelaska lica ili grupe lica u slučaju nepredviđenih hitnih situacija, odnosno više sile.

9.1.4. Ovlaštenja policije u vršenju poslova nadzora državne granice

Član 25

U vršenju poslova nadzora državne granice, policijski službenik je ovlašten da:

- vrši provjeru zastave plovnog objekta na teritorijalnom moru i unutrašnjim vodama, zaustavi plovni objekat, pretrese ga i pregleda odgovarajuće isprave;
- goni, zadržava i sprovodi u najbližu luku ili pristanište plovni objekat koji se ne pridržava propisa Crne Gore, međunarodnih ugovora i međunarodnih običaja;
- postavlja rampe i druge prepreke na putevima koji nijesu u funkciji graničnog prelaza, radi sprječavanja nezakonitog prelaska državne granice.

9.1.5. Provjera lica

Član 31

Prilikom vršenja **granične provjere lica** policijski službenik ovlašten je da:

- vrši uvid u putne ili druge isprave propisane za prelazak državne granice i uzima podatke iz putnih i drugih isprava;

- utvrđuje identitet lica koja prelaze državnu granicu i vrši provjeru u evidencijama koje vodi Ministarstvo i drugi organi državne uprave, kao i međunarodne organizacije;
- uzima otiske svih prstiju i dlanova lica i druge biometrijske podatke ako postoji sumnja u identitet, odnosno u vjerodostojnost putne ili druge isprave propisane za prelazak državne granice;
- provjerava da li lice ispunjava uslove za ulazak u Crnu Goru, odnosno izlazak iz Crne Gore;
- ovjerava prelazak državne granice, odnosno unosi u putnu ili drugu ispravu propisanu za prelazak državne granice podatke o ulasku i izlasku, kao i podatke o zabrani ulaska u zemlju, podatke o unošenju i prenošenju vatrenog oružja i municije i druge podatke od značaja za graničnu provjeru;
- provjerava svrhu putovanja lica;
- vrši pregled i pretres lica koji ne obuhvata pregled tjelesnih šupljina, ukoliko na drugi način nije moguće obaviti provjeru lica;
- zadrži lice za vrijeme koje je neophodno za vršenje provjere, a najduže šest časova.

9.1.6. Provjera saobraćajnog sredstva

Provjera saobraćajnog sredstva obuhvata (**Član 32**):

- unutrašnji i spoljni vizuelni pregled saobraćajnog sredstva;
- pretres saobraćajnog sredstva, uključujući i rastavljanje pojedinih djelova saobraćajnog sredstva, ako postoje osnovi sumnje da lice koje upravlja saobraćajnim sredstvom prevozi skrivena lica i zabranjene stvari koje ukazuju na njihov identitet ili identitet drugih putnika u

saobraćajnom sredstvu, a radi sprječavanja nezakonitog prelaska državne granice;

- provjeru isprava za korišćenje i upravljanje saobraćajnim sredstvom i uzimanje podataka iz tih isprava;
- provjeru u evidencijama koje vodi Ministarstvo i drugi organi državne uprave, kao i međunarodne organizacije.

9.1.7. Odstupanje od režima granične provjere

Član 34

U slučaju izuzetnih i nepredviđenih okolnosti koje su dovele do saobraćaja takve jačine da vrijeme čekanja na graničnom prelazu postaje predugo, i pored toga što su iskorišćene sve organizacione i druge mogućnosti, moguće je odstupanje od režima granične provjere i podrazumijeva propuštanje pojedinih radnji prilikom vršenja granične provjere, uvodi se postepeno i traje dok traju okolnosti koje su ga izazvale.

9.1.8. Minimalna granična provjera

Član 36

Minimalna granična provjera obuhvata provjeru:

- identiteta lica na osnovu uvida u putnu ispravu, a sastoji se od brze i neposredne provjere, po potrebi upotrebom tehničkih sredstava i provjerom u evidencijama o izdatim putnim ispravama, ukradenim, nezakonito stečenim, izgubljenim i nevažećim putnim ispravama, kao i od utvrđivanja znakova falsifikovanja;
- saobraćajnog sredstva upotrebom tehničkih sredstava i provjerom u evidencijama saobraćajnih sredstava koje vodi Ministarstvo i drugi organi državne uprave, kao i međunarodne organizacije.

9.1.9. Detaljna granična provjera**Član 37**

Lica za koja postoje osnovi sumnje da mogu ugroziti bezbjednost državne granice, javnu bezbjednost, javni poredak i javno zdravlje, podliježu detaljnoj graničnoj provjeri prilikom ulaska u Crnu Goru ili izlaska iz Crne Gore.

9.1.10. Detaljna granična provjera prilikom ulaska u Crnu Goru**Član 38**

Detaljna granična provjera **prilikom ulaska** u Crnu Goru obuhvata provjeru:

- uslova za ulazak stranaca propisanih posebnim zakonom;
- putnih isprava radi utvrđivanja znakova falsifikovanja;
- ulaznih i izlaznih štambilja u putnim ispravama u cilju provjere prekoračenja trajanja odobrenog boravka;
- mjesta polaska i mjesta namjeravanog boravka i, po potrebi, odgovarajuće prateće isprave;
- potrebnih novčanih sredstava za vrijeme trajanja i u svrhu namjeravanog boravka, za povratak u državu porijekla ili tranzit do treće države u kojoj mu je zagarantovan prihvrat ili da ta sredstva može zakonito steći;
- da lice, njegovo prevozno sredstvo i stvari koje nosi sa sobom neće ugroziti bezbjednost državne granice, javni poredak i javno zdravlje.

9.1.11. Detaljna granična provjera prilikom izlaska iz Crne Gore

Član 39

Detaljna granična provjera **prilikom izlaska** iz Crne Gore obuhvata provjeru:

- posjedovanja važeće putne isprave za prelazak državne granice;
- znakova falsifikovanja na putnoj ispravi;
- posjedovanja važeće vize, odnosno odobrenja privremenog boravka ili stalnog nastanjenja;
- da lice nije prekršilo odobrenje prekoračenjem odobrenog vremena boravka;
- upozorenja o licima i predmetima iz odgovarajuće baze podataka.

9.1.12. Stavljanje otiska štambilja

Član 43

Prelazak državne granice ovjerava se u putnoj ispravi stavljanjem otiska štambilja, ukoliko međunarodnim ugovorom nije drukčije predviđeno. **Otisak ulaznog ili izlaznog štambilja stavlja se i u putnu ispravu:**

- u kojoj je već sadržana važeća viza koja strancima omogućava prelazak državne granice;
- stranca kome je na graničnom prelazu izdata viza;
- stranca kome za ulazak nije potrebna viza;
- crnogorskog državljanina prilikom izlaska iz Crne Gore.

Licima koja državnu granicu prelaze sa ličnom kartom, na njihov zahtjev, policijski službenik dužan je da izda potvrdu koja služi kao dokaz o ulasku u Crnu Goru, odnosno izlasku iz Crne Gore.

9.1.13. Izuzetak od obaveze stavljanja otiska**štambilja****Član 44**

Izuzetno, otisak ulaznog, odnosno izlaznog **štambilja ne stavlja se u:**

- putne isprave visokih predstavnika druge države i članova njene delegacije čiji je dolazak službeno najavljen diplomatskim putem;
- dozvole pilota ili potvrde članova posade aviona;
- putne isprave pomoraca u slučaju kad ostaju na brodu u području luke u kojoj brod pristaje;
- putne isprave članova posade i putnika brodova na kružnom putovanju koji podliježu provjerama na osnovu popisa članova posade i putnika koji se nalaze na brodu;
- putnu ispravu stranca, na njegov zahtjev, ukoliko bi to moglo prouzrokovati ozbiljne probleme, pri čemu se činjenica ulaska ili izlaska, lično ime i broj putne isprave konstatuju na posebnom listu koji se uručuje strancu.

U slučajevima odstupanja od režima granične provjere, otisak ulaznog, odnosno izlaznog štambilja ne stavlja se u:

- putne isprave crnogorskih državljana;
 - putne isprave stranaca koji mogu da ulaze u Crnu Goru u skladu sa međunarodnim ugovorom i propisom o viznom režimu na osnovu lične karte;
 - putne isprave državljana država članica Evropske unije
- Granična provjera može biti minimalna i detaljna, a obuhvata provjeru lica stvari i saobraćanih sredstava.

9.1.14. Posebna pravila graničnih provjera određenih kategorija lica

9.1.14.1. Granična provjera lica sa diplomatskim statusom

Član 48

Lice koje je imalac diplomatskog ili službenog pasoša izdatog u skladu sa propisima svoje države, kao i imalac isprave za prelazak državne granice koju izdaje međunarodna organizacija podliježe minimalnoj graničnoj provjeri i ima prioritet i olakšice prilikom vršenja te provjere u odnosu na ostale putnike, ukoliko se radi o službenom putovanju.

Akreditovanim članovima diplomatskih i konzularnih predstavništava i članovima njihovih porodica, prelazak državne granice je dozvoljen na osnovu posebne lične karte koja je izdata u skladu sa posebnim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

9.1.14.2. Granična provjera maloljetnog lica

Član 50

Prilikom **provjere maloljetnog lica**, policijski službenik posebnu pažnju obraća da li maloljetno lice putuje samo ili u pratnji drugog lica.

Kad maloljetno lice putuje u pratnji drugog lica policijski službenik provjerava:

- da li je to drugo lice roditelj ili zakonski zastupnik određen u skladu sa zakonom;
- činjenice i okolnosti koje ukazuju na mogućnost da li je maloljetno lice nezakonito odvedeno od jednog roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika.

9.1.15. Izdavanje odobrenja za kretanje člana posade koji nema vizu

Član 57

Članu posade stranog broda, koji nema potrebnu vizu, a svoj status može dokazati identifikacionom ispravom pomorca ili je upisan u popis članova posade i putnika, **kao i članu posade stranog vazduhoplova**, koji nema potrebnu vizu, a posjeduje ispravu člana posade izdatu u skladu sa međunarodnim standardima, za vrijeme zadržavanja broda, odnosno vazduhoplova na području graničnog prelaza **može se izdati odobrenje za kretanje na području u kojem se nalazi granični prelaz, luka, odnosno aerodrom.**

9.2. Zakon o strancima

9.2.1. Zabrana ulaska stranaca

Član 9

Strancu se neće dozvoliti ulazak u Crnu Goru, ako:

- upotrijebi tuđu, nevažeću, odnosno lažnu putnu ili drugu ispravu;
- ne ispunjava uslove iz člana 11 Zakona o strancima (član 11 glasi: Stranac može ulaziti, kretati se i boraviti u Crnoj Gori sa važećom stranom putnom ispravom u koju je unesena viza ili važećom stranom putnom ispravom uz koju ima dozvolu za privremeni boravak, dozvolu za privremeni boravak i rad, odnosno dozvolu za stalni boravak. Stranac koga je Crna Gora obavezna da prihvati na osnovu međunarodnog ugovora, kad to zahtijevaju humanitarni razlozi, razlozi zaštite javnog poretka ili javnog zdravlja, može ulaziti u Crnu Goru bez važeće strane putne isprave. Državljeni određenih država mogu da ulaze u Crnu Goru i sa važećom ličnom

kartom koju je izdao nadležni organ druge države, odnosno drugom ispravom na osnovu koje se može utvrditi njihov identitet i državljanstvo. Zadržavanje stranca u tranzitnom prostoru aerodroma i sidrištu luke ili pristaništu, u smislu ovog zakona, ne smatra se ulaskom u Crnu Goru);

- to zahtijevaju razlozi nacionalne bezbjednosti, javnog poretka ili javnog zdravlja;
- je u tranzitu preko teritorije Crne Gore, a ne ispunjava uslove za ulazak u treću državu;
- 5) je na snazi zaštitna mjera udaljenja, mjera bezbjednosti protjerivanje stranca iz zemlje, zaštitna mjera protjerivanje stranca sa teritorije Crne Gore ili mu je otkazan boravak;
- nema dovoljno sredstava za izdržavanje za vrijeme boravka u Crnoj Gori i za povratak u državu iz koje je došao ili za putovanje u treću državu.

9.2.2. Zabrana izlaska stranaca

Član 10

Strancu se neće dozvoliti izlazak iz Crne Gore, ako:

- upotrijebi tuđu, nevažeću, odnosno lažnu putnu ili drugu ispravu;
- postoji osnovana sumnja da namjerava da izbjegne krivično, odnosno prekršajno gonjenje, izdržavanje kazne, izvršenje pravosnažne sudske odluke, odnosno naredbe suda ili izvršne odluke drugog nadležnog organa;
- ne ispunjava uslove za ulazak u državu u koju namjerava da putuje;
- to zahtijevaju razlozi nacionalne bezbjednosti i javnog poretka.

9.2.3. Ulazak, kretanje i boravak**Član 11**

Stranac može ulaziti, kretati se i boraviti u Crnoj Gori sa važećom stranom putnom ispravom u koju je unesena viza ili važećom stranom putnom ispravom uz koju ima dozvolu za privremeni boravak, dozvolu za privremeni boravak i rad, odnosno dozvolu za stalni boravak.

9.2.4. Ulazak stranca sa više državljanstava**Član 13**

Stranac koji ima više državljanstava smatra se državljaninom države koja mu je izdala stranu putnu ispravu sa kojom je ušao u Crnu Goru dužan je da za vrijeme boravka u Crnoj Gori koristi stranu putnu ispravu sa kojom je ušao u Crnu Goru.

9.2.5. Vize i vizni režim**Član 16, 18, 20- 22**

Viza je odobrenje koje strancu omogućava ulazak, transit i boravak u Crnoj Gori, vrste viza su: **aerodromsko-tranzitna viza** (viza A), **tranzitna viza** (viza B), **viza za kratki boravak** (viza C) i **viza za duži boravak** (viza D) **Na osnovu tranzitne vize** (viza B) stranac može da boravi u Crnoj Gori najduže **pet dana**.

Viza za kratki boravak (viza C) izdaje se za turistička ili druga putovanja, za jedan ili više ulazaka u Crnu Goru i za neprekidni boravak, odnosno ukupno trajanje uzastopnih boravaka koji ne može biti duži od 90 dana u vremenskom periodu od 180 dana, računajući od dana prvog ulaska

Viza za duži boravak (viza D) izdaje se strancu koji namjerava da boravi u Crnoj Gori duže od 90 dana, radi obavljanja poslovnih aktivnosti ili rada, ali ne duže od 180

dana u vremenskom periodu od jedne godine, računajući od dana prvog ulaska.

9.2.6. Nadležnost za izdavanje viza

Član 24

Stranac je dužan da pribavi vizu prije ulaska u Crnu Goru. **Izuzetno**, ako to zahtijevaju humanitarni, lični ili profesionalni razlozi, **policija na graničnom prelazu može izdati:**

- vizu za kratki boravak (viza C) za jedan ulazak i boravak do 15 dana;
- tranzitnu vizu (viza B) za jedan tranzit preko teritorije Crne Gore do pet dana;
- tranzitnu vizu (viza B) pomorcu ili grupi pomoraca.

9.2.7. Boravak stranaca

Član 32 i 33

Boravak stranca u Crnoj Gori može biti:

- boravak do 90 dana;
- privremeni boravak;
- stalni boravak.

Na osnovu odobrenog boravka od 90 dana stranac može boraviti u Crnoj Gori najduže 90 dana u vremenskom periodu od 180 dana, računajući od dana prvog ulaska.

9.2.8. Razlozi za otkaz boravka do 90 dana

Član 34

Boravak do 90 dana može se otkazati strancu, ako:

- ne ispunjava uslove za ulazak i boravak u Crnoj Gori;
- to zahtijevaju razlozi nacionalne bezbjednosti i javnog poretka;
- istekom roka na koji mu je viza izdata, odnosno istekom roka od 90 dana u vremenskom periodu od 180 dana;

- ako je vraćen u Crnu Goru na osnovu međunarodnog ugovora zbog nezakonitog boravka (readmisija);
- postoji osnovana sumnja da boravak ne koristi u svrhu radi koje mu je odobren.

9.2.9. Odlučivanje o otkazu boravka do 90 dana

Član 35

O otkazu boravka od 90 dana rješenje donosi policija i otkaz boravka unosi u stranu putnu ispravu.

9.2.10. Privremeni boravak

Član 37, 38 i 39

Privremeni boravak može se odobriti strancu koji namjerava da boravi u Crnoj Gori duže od 90 dana, radi:

- spajanja porodice;
- srednjoškolskog obrazovanja ili studiranja;
- učešća u programima međunarodne razmjene učenika i studenata ili drugim programima mladih;
- specijalizacije, stručnog osposobljavanja i praktične obuke;
- naučnoistraživačkog rada;
- liječenja;
- humanitarnih razloga;
- raspolaganja pravom na nepokretnosti koju posjeduje u Crnoj Gori;
- obavljanja vjerske službe;
- rada;
- drugih opravdanih razloga, u skladu sa zakonom ili međunarodnim ugovorom.

U slučajevima **od 1 do 9** kao i tačka **11** izdaje se **dozvola za privremeni boravak**.

U slučaju koji se navodi pod tačkom **9** izdaje se **dozvola za privremeni boravak i rad**.

9.2.11. Rok važenja**Član 58**

Dozvola za privremeni boravak izdaje se sa rokom važenja do jedne godine.

9.2.12. Privremeni boravak radi rada**Član 61 i 62**

Stranac u Crnoj Gori može da radi na osnovu dozvole za privremeni boravak i rad ili potvrde o prijavi rada.

Stranac može da radi u Crnoj Gori samo na poslovima za koje mu je izdata dozvola za privremeni boravak i rad ili potvrda o prijavi rada i samo kod onog poslodavca koji ga zapošljava.

Bez dozvole za privremeni boravak i rad ili potvrde o prijavi rada, stranac može da radi u Crnoj Gori, ako ima:

- dozvolu za privremeni boravak radi spajanja porodice sa crnogorskim državljaninom ili sa strancem koji ima dozvolu za stalni boravak;
- priznat status izbjeglice ili odobrenu dodatnu zaštitu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje azil;
- dozvolu za privremeni boravak iz humanitarnih razloga.

9.2.13. Pravo na stalni boravak**Član 82**

Stranac može stalno boraviti u Crnoj Gori na osnovu dozvole za stalni boravak.

Dozvola za stalni boravak izdaje se sa rokom važenja od pet godina. Strancu mlađem od četiri godine života dozvola za stalni boravak izdaje se sa rokom važenja od dvije godine.

9.2.14. Prava stranca sa odobrenim stalnim boravkom

Član 88

Stranac koji ima dozvolu za stalni boravak ima pravo kao crnogorski državljanin na:

- rad;
- obrazovanje i stručno usavršavanje;
- priznavanje diploma i sertifikata;
- socijalnu pomoć, zdravstveno i penzijsko osiguranje;
- poreske olakšice;
- pristup tržištu roba i usluga;
- slobodu udruživanja, povezivanja i članstva u organizacijama koje zastupaju interese radnika ili poslodavaca.

9.2.15. Podnošenje prijave i odjave boravka

Član 92

Stranac kome je izdata viza za duži boravak (viza D) ili boravi u Crnoj Gori do 90 dana, dužan je da podnese prijavu boravka u mjestu u kome namjerava da boravi, na propisanom obrascu u roku od 24 časa.

U slučaju da stranac kome je izdata dozvola za privremeni boravak, dozvola za privremeni boravak i rad i dozvola za stalni boravak namjerava da u drugom mjestu u Crnoj Gori privremeno boravi duže od osam dana, dužan je da podnese prijavu boravka. Stranac kome je izdata viza za duži boravak (viza D) ili boravi u Crnoj Gori do 90 dana dužan je da podnese prijavu boravka i u slučaju kad u drugom mjestu u Crnoj Gori namjerava da boravi duže od 24 časa.

Stranac kome je izdata viza za duži boravak (viza D) ili boravi u Crnoj Gori do 90 dana, stranac kome je izdata

dozvola za privremeni boravak, dozvola za privremeni boravak i rad i dozvola za stalni boravak dužan je da podnese **odjavu boravka policiji u roku od 24 časa** prije odlaska iz mjesta boravka.

Odjava boravka se ne podnosi ako stranac napusti mjesto boravka protekom vremena trajanja boravka navedenog u prijavi.

9.2.16. Podnošenje prijave i odjave davaoca smještaja **Član 92**

Davaoc smještaja je obavezan da u roku od 12 časova od dolaska prijavi stranca.

9.2.17. Rok za napuštanje Crne Gore **Član 100**

Strancu koji nezakonito boravi u Crnoj Gori policija će rješenjem odrediti rok u kojem je obavezan da napusti Crnu Goru, a po potrebi može odrediti i mjesto prelaska državne granice, kao i obavezu prijavljivanja službenom licu na graničnom prelazu.

9.2.18. Sprovođenje prinudnog udaljenja **Član 101**

Stranca koji nezakonito boravi u Crnoj Gori ili ne napusti Crnu Goru u roku koji mu je određen, policija će prinudno udaljiti.

9.3. Zakon o azilu

Strancu se garantuje pravo na podnišenje zahtjeva za **dobijanje azila u Crnoj Gori**. Namjeru za podnošenje zahtjeva za dobijanje azila stranac može saopštiti na graničnom prelazu nakon čega se dozvoljava ulazak u CrGoru. **Licu koje traži azil omogućava se da što prije**

podnese zahtjev za dobijanje azila Direkciji za azil u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Lice koje traži azil se neće kazniti za nezakonit ulazak i boravak, ako je došlo direktno iz države u kojoj su njegov život i sloboda bili ugroženi i ako bez odlaganja podnese zahtjev za dobijanje azila i iznese razloge priznate kao valjane, njegovog nezakonitog ulaska ili boravka.

9.4. Zakon o putnim ispravama

Putna isprava služi njenom imaocu za dokazivanje identiteta i kao dokaz o državljanstvu.

9.4.1. Vrste putnih isprava

Član 5

Vrste putnih isprava su: pasoš, diplomatski pasoš, službeni pasoš, putni list, druga dokumenta koja se izdaju na osnovu međunarodnih ugovora, kao i pomorska knjižica, ako je u nju unijeta viza.

9.4.2. Zabrane u vezi putne isprave

Član 12

Zabranjeno je davanje na upotrebu putne isprave ili upotreba tuđe putne isprave kao svoje, kao i davanje putne isprave kao zaloge za neizmirene obaveze.

